

સેવા સમર્પણ
અત્સંગ

શિવ સેવા ટ્રસ્ટ

“વૃંદાવન”

ડી-૨૬, ઉમેદ પાર્ક, સતાધાર બસ સ્ટેન્ડ સામે,
સોલા રોડ, અમદાવાદ-૩૮૦૦૬૧.
મો. : ૯૮૨૫૦ ૪૩૧૨૨

C/o. જનક શાહ એસોસીએટ્સ
S/1 ડાઈમન્ડ સ્કેપર
નવજીવન પ્રેસની બાજુમાં, આશ્રમ રોડ
પાછળ, અમદાવાદ.
ફોન : ૦૭૯-૨૭૫૪૪૯૬૯

Woods are green and lovely,
But I have promises to keep,
And miles to go before I sleep.
- Robert Frost

બે બોલ

“તારે જમીન પર” ની શબ્દચાત્રાનો ચોથો મણકો રજૂ કરતાં હર્ષની લાગણી અનુભવું છું.

કેટલાક મિત્રોનો આગ્રહ હતો કે “તારે જમીન પર”ની આ શબ્દચાત્રા ચાલુ જ રાખવી અને તેને વિશાળ વાચક વર્ગ સુધી પહોંચાડવી તેથી પ્રોત્સાહિત થતાં આ શબ્દચાત્રા ચાલુ રહી છે.

અગાઉની માફક આ અંકમાંના કેટલીક વાર્તા-પ્રસંગોનાં બીજ ઈન્ટરનેટના આકાશમાંથી, તો કેટલાક અન્ય સ્થળેથી મળેલાં છે. મારી રીતે મેં તેનું નિરૂપણ કરેલું છે. કેટલીક કૃતિઓ અને કાવ્યો મૌલિક સર્જનો છે. આમ તો, આ સ્વાન્તઃ સુખાય કે નિજાનંદ માટે લખેલાં છે. છતાં, કેટલાક લેખો કે ફૂટનોટના વિચારો કોઈને બેડસાઈડ પ્રીસ્ક્રીપ્શન જેવા કે જીવનચાત્રામાં દિશાસૂચક લાગે તો મને તેનો આનંદ થશે.

આમાંના કેટલાક લેખ રીડ ગુજરાતી. કોમ પર કે અન્ય સ્થળે પ્રસિધ્ધ થયેલા છે. કેટલાક જ્ઞાત, અજ્ઞાત કવિઓનો હું ઋણી છું, જેમના કાવ્યોની કેટલીક પંક્તિઓ મેં રજૂ કરેલ છે.

આ પુસ્તકને મહારવામાં મારા વડીલમિત્રે જે પ્રેમથી મને સહાય કરી છે તેમનો, શિવ સેવા ટ્રસ્ટ, -અમદાવાદ, વિહ્વલ ઉદ્યોગનગરના મિત્રો તથા ટાઈપીંગની સઘળી જવાબદારી અને કામગીરી માટે શ્રીમતી સ્મૃતિ શાહનો તેમજ પ્રિન્ટિંગ માટે શ્રીમદ્ ગ્રાફિક્સના સંજયભાઈ વોરાનો અત્રે આભાર માનું છું.

ગોવિંદ શાહ

૧૧, બજરંગ સોસાયટી

વલ્લભવિધાનગર — ૩૮૮ ૧૨૦

ફોન (રહે.) ૦૨૬૯૨-૨૩૧૧૫૭ મો. : ૯૩૭૫૦ ૧૨૫૧૩

Email : sgp43@yahoo.co.in

નૂતન વર્ષ : ૨૭-૧૦-૨૦૧૧

VISIT...

LANZAROTE
Caliente.COM

Tare Jamin Par (Part-IV)
(inspiring short stories & Poems)
(c) Govind Shah

લેખક : ગોવિંદ શાહ
પ્રકાશક : શિવ સેવા ટ્રસ્ટ, અમદાવાદ.
પ્રથમ આવૃત્તિ : ઑક્ટોબર-૨૦૧૧ (૧૦૦૦)
કિંમત : સદ્ભાવ

લે-આઉટ ડિઝાઇન: શ્રીમદ્ ગ્રાફિક્સ એન્ડ સ્ટેશનર્સ
વાણિજ્ય ભવન, કાંકરિયા,
અમદાવાદ-૩૮૦ ૦૨૨.
ફોન : ૦૭૯ - ૨૫૪૭૧૬૦૧

પ્રાપ્તિ સ્થાન : (૧) બહાતી કેમીકલ્સ
૧૭૭-૧૭૮, વિહુલ ઉદ્યોગનગર,
(જી. આણંદ - ગુજરાત)
ફોન : ૦૨૬૯૨-૨૩૬૦૩૪ / ૬૫૪૧૫૭
(૨) શિવ સેવા ટ્રસ્ટ
C/o. જનક શાહ એસોસીએટ્સ
S/1 ડાઈમન્ડ સ્કેવર
નવજીવન પ્રેસની બાજુમાં, આશ્રમ રોડ
પાછળ, અમદાવાદ.
ફોન : ૦૭૯-૨૭૫૪૪૯૬૯

તારે જમીન પર (ભાગ-૪)

ગોવિંદ શાહ
વલ્લભ વિદ્યાનગર

અનુક્રમ

૧. તમે નસીબદાર છો !	૦૫
૨. દૃષ્ટિ બદલાય તો	૦૭
૩. પ્રેમ	૦૯
૪. પિતાનો પત્ર - પુત્રને	૧૦
૫. જીવો અને જીવવા દો	૧૩
૬. સ્લમડોગ મીલીઓનેર	૧૫
૭. મફતની કોઈ કિંમત નથી હોતી	૧૬
૮. સુખ એટલે સમજણ	૧૭
૯. અજબ જેવી વાત	૧૯
૧૦. સુખનું સરનામું	૨૧
૧૧. મને ટીવી બનાવી દો.	૨૪
૧૨. માગો તો જરૂરથી મળશે	૨૬
૧૩. પ્રેમ અને ગુસ્સો	૩૦
૧૪. ગયેલી તક પાછી આવતી નથી	૩૨
૧૫. શબ્દોની સમજ	૩૪
૧૬. દુવા	૩૫
૧૭. ધ્યાન	૩૬
૧૮. બીજી ભૂલ	૩૭
૧૯. સા વિદ્યા યા વિમુક્તે	૩૯
૨૦. વો સુબહ કભી તો આયેગી	૪૨
૨૧. નોકરશાહી	૪૩
૨૨. અનેરી ભૂલ	૪૪
૨૩. કોઈને તો ફેર પડશે ને ?	૪૬
૨૪. લીપસ્ટિકના લપેટા	૪૭
૨૫. જ્યાં છો ત્યાં બરાબર છો	૪૯
૨૬. પરિવર્તન	૫૧
૨૭. પહેલા આપણે બદલીએ	૫૩
૨૮. નામ વગરનું સ્ટેશન	૫૪
૨૯. કયો ભાગ અગત્યનો ?	૫૫
૩૦. કાવ્યમંજુષા	૫૬

૧. તમે નસીબદાર છો !

હું મહાનગરમાં દૂર રહેતા મિત્રને મળવા એક દિવસ તેની સોસાયટીમાં ગયો. સોસાયટીમાં એક જ પ્રકારના સંખ્યાબંધ ટાવર હતા. મિત્રના પાંચ નંબરના ટાવરમાં લીફ્ટ દ્વારા ઝડપથી તેના બારમા માળના ફ્લેટમાં પહોંચી ગયો. ડોરબેલ વગાડતાં જ કોઈ અજાણી વ્યક્તિએ ફ્લેટનો દરવાજો ખોલ્યો. મને તુરંત ખ્યાલ આવ્યો કે હું ભૂલથી બીજાના ફ્લેટમાં આવી ચડ્યો છું. મેં તે ભાઈની ક્ષમા માગી અને મારા મિત્ર જે આજ બિલ્ડીંગમાં રહેતો તેના વિષે પૂછપરછ કરી. પહેલાં તો ભાઈએ મને આદરપૂર્વક અંદર બોલાવ્યો અને મારા માટે ઠંડુ પાણી લઈ આવ્યા. મેં મારા મિત્રનું નામ અને વિગત આપી તો તેણે કહ્યું, “આ બિલ્ડીંગમાં બાજુ વાળાને પણ ઓળખતો નથી” મેં જવાની રજા માંગી. મને કહ્યું, “થોડીવાર બેસો” તે મારા માટે આઈસ્ક્રીમ લઈ આવ્યા અને સાથે એક ડિશમાં થોડા બીસ્કીટ.

તે સાવ એકલા રહેતા હતા. કોઈ મોટી કંપનીમાં ઉંચી જગ્યા ઉપર હતા એવું મને લાગ્યું. તેણે કહ્યું “ઘણા વખત પછી મારા ફ્લેટમાં કોઈના પગરવ પડ્યાં છે. હું એકલો જ રહું છું. કંપનીમાં ઓફિસમાં રોજ ઘણા લોકો આવન જાવન કરે છે. ઘણીવાર હોટલમાં પણ જવાનું થાય છે. પરંતુ ઘરે કોઈ આવતું નથી. સવારે છાપાંવાળા બારણે પેપર નાંખી જાય છે, અને દૂધવાળા બોટલ મૂકી જાય છે. ઘરમાં એક બીલાડી કોઈ કોઈ વાર આવન જાવન કરતી હોય છે. મને યાદ નથી કે છેલ્લે અહીં કોણ આવ્યું હતું ?”

તેમને ઘર કામચલાઉ જેલ જેવું લાગે છે. જાણે દિવાલો ખાવા ના ઘાતી હોય ! મોટા બિલ્ડીંગમાં દરેક ફ્લેટમાં લોકો ફટાફટ બારણાં ખોલે અને તુરંત અંદર પુરાઈ જાય. અહીં પડોશી સાથેના સંબંધો ટ્રાફિકના સીગ્નલ જેવા થઈ ગયા છે. ફક્ત બે મિનીટ માટે થોભવાનું અને ‘હાય-

હેલો' કહી પોતપોતાના રસ્તે.

એ ભાઈ દર છ-આઠ મહીને પોતાના વતનમાં બે-ત્રણ દિવસ ફુટુંબને મળવા જાય છે. ત્યાર પછી પાછા આવીને એકલા થઈ જાય છે. મને લાગ્યું લોરી બનાવનારે લોરી ચલાવનારને બેઘર કરી દીધા હોય તેવી દશા આ ભાઈની છે. ઘરમાં સજ્જાટો કે સ્મશાન શાંતિ કેટલી અસહ્ય હોય છે તે આ ભાઈના કહેવાથી લાગ્યું. બધું જ હોવા છતાં કશું જ નથી. મોડું થાય તો કોઈ રાહ જોનાર પણ અહીં નથી હોતું.

(તમારે ઘરે કોઈ આવતું હોય તો ઈશ્વરનો આભાર માનજો. તમને ઈનામમાં ટ્રોફી કે ગોલ્ડ મેડલ મળે પરંતુ તે જોનાર ઘરમાં કોઈ નહીં હોય તો કોને બતાવશો ? રડવાનું મન થાય ત્યારે કોઈના ખભા ઉપર માથું ટેકવવાની જરૂર પડે છે. સીનેમા કે નાટકમાં જતી વખતે બે ટિકિટ લેવાની થતી હોય તો પણ માનજો કે તમે નસીબદાર છો.)

મુંબઈ નગરીમાં કોઈ આંબો મોરે
તો તેની મંજરીને રામ રામ કહેજો,
એનાં મીઠા ઓવારણાં લેજો.

- મકરન્દ દવે

૨. દૃષ્ટિ બદલાય તો

એક નવપરીણિત યુગલ હનીમુન માટે ટ્રેનમાં જઈ રહ્યું હતું. તેઓ આનંદ અને ઉત્સાહના અતિરેકમાં હતા. તેમની બાજુમાં બારી પાસે આશરે વીસ વર્ષનો યુવક અને તેના વૃદ્ધ પિતા બેઠા હતા.

ટ્રેન સડસડાટ દોડતી હતી. ડબ્બામાં ખાસ પેસેન્જરો ન હતા. થોડી થોડી વારે બારી પાસે બેસેલો યુવક મોટેથી આનંદની કીકીયારી પાડી બોલી ઊઠતો - પપ્પા ! જુવો ! જુવો ! કાળી ઘોળી ગાયને તેનું નાનું વાછરડું, પેલા લીલાંછમ ખેતરમાં કેવું સુંદર લાગે છે ! પેલી ચટાપટાવાળી બકરીઓ કેવી કૂદા કૂદ કરે છે ! ગાડી થોડી આગળ જાયને ફરીથી તે ચીંચીઆરી પાડી ઊઠે - “પપ્પા, પપ્પા પેલા ઝાડ ઉપર મજાનો મોર દેખાય છે. કેટલો સુંદર છે !” આ રીતે થોડી થોડીવારે તે આનંદથી સીટ ઉપરથી ઊભો થઈ નાચી ઊઠતો. વૃદ્ધ પિતાનો આ જોઈને આનંદથી ચહેરો ખીલી ઊઠતો. કેટલાક મુસાફરોને યુવાનની આ વર્તણૂક વિચિત્ર લાગતી. કેટલાક મુસાફરો વાચનમાં મશગુલ હતા તેમને વારંવાર ખલેલ પડતી.

પેલા નવપરીણિત યુગલને તેમના પ્રેમાલાપ-જોક્ષમાં ખુબ જ ખલેલ પડતી. તેઓ છોકરાના પિતા ઉપર મનમાં ચીડાતા હતા. છેવટે તેમનાથી ન રહેવાતાં પેલા યુવકને ચુપ થઈ જવા અને પિતાને ઠપકો આપતા કહેવા લાગ્યા “આ છોકરો પાગલ છે ? પાગલ હોય તો ટ્રેનમાં લઈને શા માટે ફરો છો ? અહીં બધા હેરાન થાય છે. તમે તેને શાંત રહેવા બે શબ્દો કેમ નથી કહેતા ?”

છોકરાના પિતા આ સાંભળી થોડા ખિન્ન થાય છે અને ક્ષોભ અનુભવે છે. પરંતુ ધીરે રહીને કહે છે, “ભાઈ સાહેબ ! તમારી વાત

સાચી છે, પણ આજે અમે સીધા આંખની હોસ્પિટલમાંથી આવીએ છીએ અને અમારે ઘરે જઈએ છીએ. આજે જીવનમાં મારા છોકરાએ જન્મથી ગુમાવેલી દૃષ્ટિ ઓપરેશનથી પાછી મેળવી છે. જે પ્રથમવાર આ ગાય, બકરી, ઝાડને જૂવે છે એટલે તેને આખી દુનિયા નવી અને વિસ્મય ભરેલ દેખાય છે, અને તેનો આનંદ છે. તમે પણ અમારા આનંદમાં થોડા સહભાગી થાવ તો સારું. તમને થોડી તકલીફ પડે તો ક્ષમા કરશો.”

આ સાંભળી બધા મુસાફરો એકીટશે આ ચુપક સામે જોવા લાગ્યા. યુગલ દંપતિને પણ લાગ્યું કે પોતે કંઈક ખોટું કહ્યું છે અને ભૂલ થઈ છે. હવે, ડબ્બામાંના દરેકની દૃષ્ટિ બદલાઈ ગઈ હોય તેવું લાગ્યું. ડબ્બામાંનું આખું વાતાવરણ બદલાઈ ગયું. જે ચુપક પાગલ દેખાતો હતો તેના પ્રત્યે દરેકની સહાનુભૂતિનું મોજું ફરી વળ્યું. બધાજ આશ્ચર્યથી ચુપકને જોઈ રહ્યા અને તેણે રોશની પ્રાપ્ત કરી તેનો બધાને આનંદ થયો.

(માણસ પોતાની દૃષ્ટિ ત્યજી બીજાની દૃષ્ટિથી જુએ તો, અડધી દુનિયા શાંત થઈ જાય. - ધૂમકેતુ)

૩. પ્રેમ

એક આઘેડ વયનો માણસ દવાખાનામાં પોતાનો વારો જલ્દી આવે તેની રાહ જોતો હતો. તે ઉતાવળમાં હોય તેવું લાગતું હતું, કારણ કે તે ઘડિયાળ સામે વારંવાર જોતો હતો. પછી તેણે પોતાનું ડ્રેસીંગ જલ્દી કરવા ડોક્ટરને વિનંતિ કરી. ડોક્ટરે સામાન્ય પૂછપરછ કરી “શું તમારે બીજે કંઈ અગત્યની એપોઈન્ટમેન્ટ છે ?” ભાઈ જવાબ આપે છે, “ના મારી પત્નીને મળવાનો અને સાથે બેસી નાસ્તો કરવાનો સમય નક્કી કરેલ છે એટલે પહોંચવું જરૂરી છે.” ડોક્ટરે વધુ પૂછતા જણાવે છે, “પત્ની નર્સિંગ હોમમાં છે અને છેલ્લા પાંચ વર્ષથી ઘણા રોગથી પીડાય છે.” ભાઈ સમયસર પાંચ વર્ષથી નિયમિત પત્ની પાસે પહોંચી જાય છે. ડોક્ટર આ વાત સાંભળી ખુશ થઈ જાય છે અને કહે, “આ ઘણું સારું કહેવાય. ખરેખર સમયસર તમે જતાં પત્ની ખૂબ ખુશ થતી હશે.”

વૃદ્ધ જવાબ આપે છે, “તે અભાગ્યમર્સના રોગથી પીડાય છે અને તેની યાદશક્તિ જતી રહી છે. કશું ઓળખી શકતી નથી. મને પણ ઓળખી શકતી નથી.”

ડોક્ટર કહે, “જો તમને ઓળખી શકતી ના હોય તો સમયસર નિયમિત જવાનો અર્થ શો ?”

વૃદ્ધ કહે, “તે મને ઓળખી શકતી નથી, પરંતુ હું તો તેને વર્ષોથી ઓળખું છું ને ? તે મારી પત્ની છે.”

અમે પ્રેમનગરના વાસી, અમે પ્રેમનગરના પિયાસી,
દશે દિશાએ દ્વાર એનાં,
ક્યાંયે નથી સીમાડા, અડસઠ તીરથ અહીં સમાયાં,
અહીં દ્વારિકા અહીં કાશી, અમે પ્રેમનગરના વાસી. - દોસ્ત મહંમદ
જગતની સૌ કડીઓમાં, સ્નેહની કડી ઉત્તમ. - સુંદરમ્

૪. પિતાનો પત્ર - પુત્રને

વ્હાલા દીકરા,

હું તને ઘણા વખત પછી પત્ર લખુ છું. મને લાગે છે કે મારા લાંબા અનુભવોના નીચોડ જેવી કેટલીક જીવનમાં ઉપયોગી વાતો એક પિતા તરીકે તને કહેવી જોઈએ જેથી તારું જીવન ઉર્ધ્વગામી બની શકે. તને યોગ્ય લાગે તો આ બાબતો ધ્યાનમાં રાખજે.

• તારા પ્રત્યે કોઈ લોકો સારુ વર્તન ન દાખવે તો તેમની સામે મોઢું ચઢાવીને કે ગુસ્સે થઈ વાત ન કરીશ. બધાંએ તારી સાથે સારી રીતે વર્તવું એવો કોઈ અબાધિત નિયમ નથી પરંતુ એક સજ્જન તરીકે તારે તો સારુ વર્તન દાખવવું જ જોઈએ. બીજું જે લોકો તારા પ્રત્યે સારા છે તેનો અર્થ એ પણ નથી કે બધાં તને ચાહે છે કે પ્રેમ કરે છે. તારે તો બધાં સાથે સંભાળીને જ વર્તવું જોઈએ.

• કોઈના વગર આ દુનિયામાં કશું અટકી જતું નથી. થોડો વખત કદાચ કોઈની ગેરહાજરી કે ખોટ સાલે પરંતુ કશું અટકતું નથી. તારી આજુબાજુના લોકો તને જ્યારે એકલો છોડી દે ત્યારે આ સમજી લેવું જોઈએ.

• જીદંગી ખૂબ ટૂંકી છે તેને કુરુક્ષેત્ર બનાવી વધારે ટૂંકી ન કરીશ.

• લાગણીઓ અને સંવેદનાઓ સમય સાથે વહી જશે. જેને તું ખૂબ ચાહે છે તે પણ કદાચ તને નિરાશ કરે તો પણ શાંતિ રાખજે. વધારે પડતી આસક્તિને ખંખેરી નાંખજે.

• જ્યારે તું કંઈ પણ કહે ત્યારે શબ્દો બહુ કાળજી પૂર્વક અને વિચારીને વાપરજે અને શબ્દોનું માન રાખજે, ફરી જઈશ નહીં. ભલે બીજા

ફરી જતાં હોય. તે બીજા માટે કદાચ કંઈ સારું કર્યું હોય તો પણ બીજાએ તારા માટે તે પ્રમાણે જ કરવું તેવી અપેક્ષા ના રાખીશ.

- જીદંગી તો લોટરીની ટિકિટ જેવી છે. અહીં ઈનામ લાગશે જ એવું કહી શકાય નહીં. સખત પરિશ્રમ નો કોઈ પર્યાય નથી. અહીં જીદંગીમાં કશું મફત મળતું નથી, મથવું પડે છે.
- વિજયમાં અને પરાજયમાં ખેલદિલી બતાવજે. પ્રશંસા જાહેરમાં કરજે અને ટીકા ખાનગીમાં.
- પોતાની જાતને સુધારવા સતત પ્રયત્ન કરજે.
- બધાંની આગળ દુઃખ અને મુશ્કેલીઓની વાતો ન કરવી. કોઈની પાસે નમક હોય તો કોઈની પાસે મલમ.
- બીનજરૂરી વસ્તુઓના ઘરમાં ઢગલા ન કરીશ, નહીં તો જેની જરૂર છે તે વસ્તુઓ વેચવાનો વારો આવશે.
- ઘરમાં ઊંચા સાદે બોલીશ નહીં અને મોં બંધ રાખીશ તો ઝઘડા આપોઆપ બંધ થઈ જશે. KMS (Keep Mouth Shut.) નો સિધ્ધાંત અપનાવજે.
- ઘૂણા અને તિરસ્કારના વિચારો કરીશ તો બમણી ઝડપે તારી પાસે પાછા આવશે.
- સારા પુસ્તકો વાંચતા રહેવું અને રોજ નિયમિત ડાયરી લખવી.
- જે લોકો પાસે ઊંચા અને ઉમદા વિચારો છે તેમની સાથે દોસ્તી કેળવવી.
- રોજ નિયમીત થોડો સમય એકાંતમાં ઈશ્વર સાથે રાખવો.

તું પુખ્ત વયનો થયો છે એટલે મારી જવાબદારીનો અંત આવી જાય છે. તારે સાયકલ પર ફરવું કે રોલ્સરોયમાં ફરવું તે તારે નક્કી કરવાનું છે.

મેં તારી સાથે કેટલો સમય વિતાવ્યો છે તે ખબર નથી પણ સંભારણા તરીકે ક્યારેક યાદ કરજે. મને ખબર નથી કે હવે ફરી ક્યારે આપણે મળીશું ?

૫. જીવો અને જીવવા દો

હાઈવે પરથી એક યુવક અત્યંત સ્પીડથી પોતાની ગાડી ચલાવી રહ્યો હતો. સ્પીડથી ગાડી ચલાવવી તે તેનો શોખ અને નિત્યનો ક્રમ હતો. કોઈ પોલીસના કેમેરામાં તે ઝડપાઈ જાય તો દંડ ભરીને ફરી પાછો એ રીતે સ્પીડમાં ગાડી ચલાવતો. તેના માટે દંડ ભરવો તે એક મામુલી બાબત હતી.

રોજના ક્રમ પ્રમાણે આજે જ્યારે હાઈવે પરથી જતો હતો ત્યારે એક પોલીસની જીપે તેનો પીછો કર્યો. તેણે તેની ગાડી વધુ ઝડપથી દોડાવવાનો પ્રયત્ન કર્યો પરંતુ પોલીસની જીપે તેને ઘેરી લીધો.

પોલીસ ઓફિસરે જીપની બહાર નીકળી ગાડીના લાયસન્સ વગેરે કાગળો ચેક કરી પરત કર્યા અને એક ટિકિટનું પેડ કાઢી લખવાની શરૂઆત કરી. યુવકે પૂછ્યું, - કેટલા રૂપિયા ભરવાના છે ? પોલીસ ઓફિસર ચૂપ રહ્યો અને તેના હાથમાં એક કાગળ આપી જતો રહ્યો. તેને લાગ્યું કે આ ટિકિટ કે મેમો નથી. આમાં કંઈક બીજું લખાણ છે તેથી કુતૂહલતાથી કાગળ વાંચવાની શરૂઆત કરી.

“મારા વ્હાલા યુવાન મિત્ર,

મારે પણ એક વ્હાલી છ વર્ષની નાની દીકરી હતી. એક વખત કોઈ બેદરકાર ડ્રાઈવરની ખૂબ સ્પીડમાં જતી ગાડી નીચે તે કચડાઈ ગઈ. ડ્રાઈવરને ત્રણ દીકરીઓ હતી. તેને થોડો દંડ અને ત્રણ માસની સજા થઈ. તે છૂટીને પત્ની અને દીકરીઓને મળી શક્યો. મારે તો એક જ દીકરી હતી માટે વ્હાલ કરવા માટે મારે છેક સ્વર્ગ સુધી જવું પડે. તે બેદરકાર ડ્રાઈવરને મનથી માફ કરવા મેં હજારોવાર પ્રયત્ન કરેલ છે. પરંતુ મને લાગે છે કે હજુ મારે તેને પૂરેપૂરો માફ કરવો જ જોઈએ !

વહાલા દીકરા ! મારી શાંતિ માટે તું ઈશ્વરને થોડી પ્રાર્થના કરતો રહેજે અને હવે પછી થોડી ધીરે ગાડી ચલાવજે. આજે તને નમ્ર વિનંતિ છે કે જેમ અત્યારે જે દુઃખ અને વ્યથા હું અનુભવી રહ્યો છું એવું બીજા કોઈની સાથે ન બનવું જોઈએ.”

પત્ર વાંચી ચુવકની આંખમાં આંસુ આવી ગયા. તેણે જોયું તો પોલીસની ગાડી તુરંત આગળ નીકળી ગઈ હતી. એક દુઃખી પિતાની વેદના તેના હૃદયને સ્પર્શી ગઈ. જ્યાં સુધી પોલીસ ઓફિસરની ગાડી દૂર દૂર દેખાતી અદૃશ્ય થઈ ગઈ ત્યાં સુધી એકીટશે તે દિશામાં જોઈ રહ્યો. તેણે નક્કી કર્યું કે હવેથી કોઈ દિવસ અત્યંત ઝડપથી ગાડી નહીં ચલાવે. અને કોઈના દુઃખનું નિમિત્ત નહીં બને.

ઘરે જઈને તેણે તેની પ્રિય પત્ની અને ત્રણ દિકરીઓને એક પ્રેમ ભર્યું ચુંબન કર્યું.

(આ પૃથ્વી ઉપર આપણે એકલા નથી. સુખેથી જીવો અને સુખેથી જીવવા દો. વ્યક્તિ મટીને આપણે વિશ્વમાનવી બનીએ.)

સર્વ પ્રાણીઓ મને મિત્રની દૃષ્ટિએ જૂએ.
હું પણ સર્વ પ્રાણીઓને મિત્રની દૃષ્ટિથી જોઉં.
અમે બધાં એકબીજાંને મિત્રની દૃષ્ટિથી જોઈએ.
- ચર્ચુર્વેદ

૬. સ્વમડોગ મીલીઓનેર

મુંબઈમાં રહેતો એક ભિખારી બીજા ભિખારીને કહે છે, “આજે તો જલસો થઈ ગયો. આજનું લંચ મેં સેવન સ્ટાર તાજમાં લીધું.”

બીજા ભિખારીને આશ્ચર્ય થયું. તેણે પૂછ્યું - “શું આજે તને કોઈ મોટો દલ્લો હાથ લાગ્યો કે કોઈ ઉદાર શેઠ પાસેથી મોટી રકમ મળી ?”

ભિખારી કહે, “ના ભીખમાં સો રૂપિયા જ મળેલ પરંતુ ઘણા દિવસથી તાજમાં જમવાની ઈચ્છા હતી એટલે જેવા સો રૂપિયા મળ્યા એટલે તરત જ સીધો તાજમાં પહોંચી ગયો. ત્યાં બધા સલામો મારવા લાગ્યા. મને લાગ્યું કે ખરેખર હું કોઈ લખપતિ શેઠ છું. ફટાફટ ઓર્ડરો આપ્યા અને જીંદગીની એક મહેચ્છા પૂરી થઈ ગઈ. ભરપેટ અફલાતુન ચાઈનીઝ-ઈટાલીયન વાનગીઓ ખાવા મળી. બધું ધરાઈને બરાબર ઝાપટ્યું.”

બીજો ભિખારી કહે, “ પણ આ સો રૂપિયામાં કેવી રીતે બને ?” પહેલા ભિખારીએ જવાબ આપ્યો, “આ તો બહુ સહેલી ને રમતવાત છે. તાજમાં જમી લીધા પછી મેં કહ્યું મારી પાસે બીલ ચુકવવાના પૈસા નથી. એટલે મેનેજરે તુરંત પોલીસને બોલાવી પોલીસને સોંપી દીધો.

પોલીસ મને ગાડીમાં લઈ જતા હતા. રસ્તામાં મેં પોલીસને સો રૂપિયા આપ્યા એટલે એમણે મને છોડી મુક્યો અને પાછો અહીં આવી ગયો.”

૭. મફતની કોઈ કિંમત નથી હોતી

પૈસે ટકે સુખી એવા એક ભાઈને કોઈ કંપનીની સ્કીમમાં એક નવું મોટું ફીજ મળ્યું. નવું મોટું ફીજ આવવાથી ભાઈને લાગ્યું કે જૂનું ફીજ કાઢી નાખવું જોઈએ. કારણ ઘરમાં ખાલી જગ્યા રોકે અને ઘરમાં બે ફીજની જરૂર નથી.

ભાઈને લાગ્યું કે ફીજ ઈનામમાં લાગ્યું છે એટલે જૂનું ફીજ પણ કોઈને વિના મૂલ્યે આપી દઈએ તો કોઈ સામાન્ય કુટુંબને કામમાં આવે અને તેને નવા ફીજ માટે ખોટો ખર્ચ ના કરવો પડે.

આવી શુભ ભાવનાથી તેમણે જૂનું ફીજ ઘરના દરવાજા પાસે મૂકી દીધું અને તેના ઉપર એક મોટું બોર્ડ લટકાવી દીધું. “ મકાન માલિકને જાણ કરી, આપ ચાહો તો આ સુંદર ફીજ તમારા ઘર માટે વિના મૂલ્યે લઈ જઈ શકો છો.”

રસ્તા ઉપરના ઘરના દરવાજેથી રોજ ઘણા માણસો પસાર થતા અને આ બોર્ડ વાંચી આગળ જતા. એક અઠવાડીયા સુધી ભાઈએ રાહ જોઈ પણ મફતમાં ફીજ લઈ જનાર કોઈ નીકળ્યો નહીં.

પછી તેમને એક વિચાર સૂઝ્યો અને ફીજ ઉપરના બોર્ડનું લખાણ બદલી નાખ્યું “મકાન માલિકને મળો - ફીજ ફોર સેલ - કિંમત ફક્ત રૂપિયા ૧૫૦૦/-”

આ બોર્ડ લગાવ્યું ને બીજે જ દિવસે કોઈ ફીજ ઉઠાવી ગયું . માલિકને નવાઈ લાગી. ભારે આશ્ચર્ય થયું કે મફતમાં આપવું હતું ત્યારે કોઈ એને લઈ જવા તૈયાર ન થયું અને કિંમત લેવાનું કહ્યું તો ફીજ તરત જતું રહ્યું.

(આવું જ માનવ દેહનું છે. મનુષ્ય દેહ મફતમાં મળ્યો છે તેથી કિંમત નથી. હવા, પાણી અને પ્રકાશની કિંમત ચૂકવવાની હોત તો રોજ ના કેટલા રૂપિયા થાત ? શરીરનું એક અંગ બદલવું હોયતો કેટલા લાખ રૂપિયા થાય ?)

૮. સુખ એટલે સમજણ

એક દંપતીને લગ્નનાં ઘણાં વર્ષો પછી એક સંતાન થયું. બાળક બન્નેની આંખનું રતન હતું. સંતાનથી બન્ને સુખી હતાં.

એક દિવસ, બાળક જ્યારે બે વર્ષનો હતો અને ઘરમાં રમતો હતો ત્યારે પતિએ ઘરમાં દવાની એક શીશી ખુલ્લી પડેલી જોઈ. તેને ઓફિસે જવાનું મોડું થતું હતું એટલે પત્નીને દવાની શીશી કબાટમાં મૂકી દેવાનું કહી ઓફિસ જવા ચાલી નીકળ્યો.

આ બાબુ પત્ની રસોઈના કામમાં મશગૂલ થઈ ગઈ અને દવાની શીશી કબાટમાં મૂકવાની વાત વીસરી ગઈ. દીકરાના હાથમાં રમતાં રમતાં આ દવાની ખુલ્લી શીશી આવી ગઈ.

શીશીનો સુંદર રંગ જોઈ છોકરો અસમજણમાં આખી શીશી પી ગયો. કમનસીબે આ દવા નાનાં બાળક માટે ઓવરડોઝ બની ગઈ. મા ના આ જોવામાં આવ્યું એટલે તે ગભરાઈ ગઈ. આબુબાબુના પડોશીને બોલાવી તરત મોટી હોસ્પિટલમાં દીકરાને લઈ ગઈ. ડોક્ટરો એ ઘણા પ્રયત્ન કરવા છતાં દીકરાની તબિયત સુધરી નહીં અને બાળક મૃત્યુ પામ્યો.

આ જોઈ મા ખૂબ દુઃખી અને હેતવાઈ ગઈ. ભાન ગુમાવી બેઠી. તે એટલી બધી ગભરાઈ ગઈ કે પતિને શું જવાબ આપવો ? પતિના ઉગ્ર સ્વભાવની તેને ખબર હતી અને દીકરો તેના પતિને બહુ વ્હાલો હતો. તેને થયું કે તે ખૂબજ ગુસ્સે થશે અને મને કદાપી માફ નહીં કરે. તે કહેશે, મા થઈને એક બાળકને સાચવતાં પણ ન આવડ્યું ?

પતિને ખબર પડતાં તરત હોસ્પિટલમાં આવે છે અને બાળકને મૃત્યુ પામેલો જુએ છે. થોડી વાર તેને પણ ખૂબ રડવું આવે છે પરંતુ

પત્ની ચોધાર આંસુએ રડતી હતી. આ જોઈને પતિ, પત્ની ને દિલાસો આપે છે અને ફક્ત ચાર પ્રેમભર્યા શબ્દો તેના મુખમાંથી નીકળી પડે છે. - “પ્રિયે ! હું તને ચાહું છું.”

બાળક મૃત્યુ પામ્યો હોવા છતાં પતિની નહીં ધારેલી વર્તણૂંકથી પત્નીને નવાઈ લાગી. પરંતુ પતિ સમજતો હતો કે ગમે તેટલા પ્રયત્ન કરીશું તો પણ જે બાળક મૃત્યુ પામેલો છે તે ફરી પાછો આવી શકે તેમ નથી. પત્નીનો વાંક કાઢવાનો કોઈ અર્થ નથી. ખરેખર તો દવાની ખુલ્લી શીશી પત્નીને કહેવા કરતાં તેણે જાતે જ ઠેકાણે મુકવાની જરૂર હતી. જે તેમ કર્યું હોત તો આપું થાત જ નહીં. આવા સમયે પત્નીને હિંમત અને સાંત્વનની જરૂર હતી તે ફરજ તેણે નિભાવી.

(સુખનું બીજું નામ જ સમજણ, ખટુંને ?)

૯. અજબ જેવી વાત

આજે વર્ગમાં શિક્ષિકાબેને પ્રાથમિક શાળાના નાના વિદ્યાર્થીઓને દુનિયાની ભૂગોળ ભણાવી રહ્યા હતા. તેમણે દરેકને દુનિયાની મોટામાં મોટી અજાયબી જેને ખબર હોય તે કહેવાનું કહ્યું.

છોકરાઓએ વિવિધ જવાબ આપ્યા. કોઈ કહે, - સુએઝની નહેર, ચીનની દિવાલ, તાજમહાલ, ઈજીપ્તના પીરામીડ, વિક્ટોરીયા - નાયગ્રા ઘોઘ વગેરે.

આમ યાદી લંબાતી જતી હતી. છેલ્લી બેન્ય ઉપર બેઠેલા છોકરાએ જવાબ આપ્યો “બેન ! આ બધી અજાયબીઓ કરતાં પણ મોટી એક અજાયબી છે.” બેને કુતૂહલતાથી પૂછ્યું, કઈ ? છોકરાએ જવાબ આપ્યો, “આપણું શરીર”

ચોવીસ કલાક ઘબકતું આપણું હૃદય, ચોવીસ કલાક કામ કરતી આપણી કીડની, ચોવીસ કલાક કામ કરતું આપણું મગજ અને ચોવીસ કલાક મગજમાં કામ કરતાં લાખો કોષો શું આ અજાયબી નથી ? આવી તો ઘણી અજાયબી આપણા શરીરમાં છે, જેની આપણને પૂરેપૂરી હજુ ખબર પણ નથી.

શિક્ષિકાબેન નાના છોકરાની વાતથી વિચારમાં પડી ગયા પણ વિદ્યાર્થીની વાત પણ ખરી હતી. જે શરીરને કારણે આપણે દેશ અને દુનિયાને જાણવા અને જોવાનો મોકો મળ્યો છે, તે જ શરીરના રચનાતંત્ર અને એની કાર્યરીતિની આપણને ખબર નથી. છોકરાના જવાબથી ખુશ થઈ બેને બધાની સાથે એક જૂનું બાળગીત ગવડાવ્યું.

નાની મારી આંખ, એ જોતી કાંક કાંક,
એ તો કેવી અજબ જેવી વાત છે !

નાક મારું નાનું, એ સુંઘે ફૂલ મજાનું,
એ તો કેવી અજબ જેવી વાત છે !

નાના મારા કાન, એ સાંભળે દઈને ધ્યાન,
એ તો કેવી અજબ જેવી વાત છે!

નાના મારા હાથ, એ તાળી પાડે સાથ,
એ તો કેવી અજબ જેવી વાત છે !

પગ મારા નાના, એ ચાલે છાનામાના,
એ તો કેવી અજબ જેવી વાત છે !

(માનવ શરીરના ભૂગોળની આપણને ઉપર ઉપરથી જ ખબર છે.
આપણું શરીર, મન, બુદ્ધિ અદ્ભુત અને અદ્વિતીય છે. તે એક મોટામાં
મોટી અજાયબી નથી ?)

You don't have to look far to see a miracle.
What could be more supernatural than -
A caterpillar turning into butterfly,
An egg yolk into a chicken,
A Acron into a mighty oak ?

૧૦. સુખનું સરનામું

એક દિવસ એક અતિ ધનવાન અને સ્વરૂપવાન, સુંદર વસ્ત્રો
અને આભુષણોથી સજ્જ એક મહિલા મર્સીડીઝ ગાડીમાં એક માનસિક
ચિકિત્સક પાસે જાય છે. પોતાની વિતક કથા રજૂ કરવા લાગી કે તે
ખૂબ દુઃખી છે. તે જીવનમાં ખાલીપો અનુભવે છે અને તેને જીવન જીવવામાં
કોઈ આનંદ નથી વગેરે વગેરે. તે આખો દિવસ ટીવી અને વીડીયો જોઈ
જોઈને કંટાળી ગઈ છે. જીવન ફરીયાદોથી ભરાઈ ગયું છે. તેને પોતાના
કરતાં ગામડાના ખેતરોમાં કામ કરતી અને મૂંપડપટ્ટીઓમાં રહેતી અભાગી
સ્ત્રીઓ વધુ સુખી લાગી.

માનસિક ચિકિત્સકે તેની સઘળી વાત શાંતિથી સાંભળી. તેને
લાગ્યું કે આ મહિલા પાસે સુખ સગવડના બધા સાધનો હોવા છતાં હાઈફાય
સોસાયટીના સમોવડિયા સ્ત્રી-પુરુષ મિત્રોની સાથે પોતાની સતત સરખામણી
કરીને દુખી થાય છે. તેની પાસે ઈશ્વરે જે આપેલ છે તે પણ ભોગવી
શકતી નથી.

ડોક્ટરે મહિલા દર્દીને કહ્યું કે થોડીવાર બેસો. મારે ત્યાં એક
ગરીબ સફાઈ કામવાળી બાઈ આવે છે તેને સાંભળીએ. તે ખરેખર સુખી
સ્ત્રી છે એટલે સુખ ક્યાં મળે છે તે સરનામું જાણી લઈએ. આપણે ફક્ત
સાંભળવાનું અને સરનામું જ લેવાનું છે.

આમ કહી સફાઈ કામવાળી બેનને બોલાવી અને તેના જીવનની
વાત કરવા જણાવ્યું. સફાઈવાળી બેન સાવરણો બાજુમાં મૂકી વાત કરવા
લાગી.

“મારો પતિ કેન્સરની બીમારીમાં ગુજરી ગયો અને ત્યાર પછી ત્રણ
મહીને મારો એકનો એક વ્હાલો પુત્ર, એક મોટર અકસ્માતમાં ગુજરી ગયો.

હું નિરાધાર થઈ ગઈ. મારી પાસે હવે કોઈ નહોતું. હું રાત દિવસ ઊંઘી શકતી નહીં. મારી પાસે આવકનું કોઈ ખાસ સાધન ન હતું. ઘર કેમ ચલાવવું તે પણ પ્રશ્ન હતો. ભાવિ ચિંતાઓથી મારું મન ઘેરાઈ ગયેલું હતું. મને આખો દિવસ આપઘાતના વિચારો આવતા હતા.

એક દિવસ એક નાનું બિલાડીનું બચ્ચું મારા ઘરમાં આવી ચડ્યું. બહાર સખત ઠંડી હતી એટલે મને થયું ભલે તે અહીં મારી સાથે રહે. આમ પણ હું એકલી જ હતી એટલે સારું લાગ્યું. તે બચ્ચાને ભૂખ લાગી હશે એમ માની મેં તેને થોડું દૂધ આપ્યું. તે તુરંત ગટગટાવી ગયું, પછી મેં કિશમાં થોડું ખાવાનું આપ્યું. તેણે બધું જ ખાઈ લીધું અને ડીશને ચાટી ચાટીને ચોખ્ખી કરી દીધી. ઘરાયા પછી તે મારા પગ સાથે વ્હાલ કરવા લાગ્યું અને મારા પગને ઘસવા લાગ્યું. કેટલાક મહીનાઓ પછી, પહેલી વાર મને લાગ્યું કે ખરેખર કોઈ મને વ્હાલ કરે છે. મારા મોં પર થોડી આનંદની લહેરો આવી.

હું વિચારોના ચકરાવે ચટી ગઈ. એક ભૂખ્યા બિલાડીના બચ્ચાને ફક્ત થોડું ખાવાનું આપવાથી જો મને થોડું સુખ કે આનંદ મળી જતો હોય તો સમાજમાં ઘણા ભૂખ્યા, તરસ્યા કે ત્યજાયેલ લોકોને થોડી મદદ કરું તો કેટલો બધો જીવનમાં આનંદ આવે.

બીજા દિવસથી મેં થોડા બિસ્કીટ અને ફળો શહેરના છેવાડે રહેતી અત્યંત ગરીબ વસ્તીમાં વહેંચવા માંડ્યા. હોસ્પિટલમાં પણ કેટલીકવાર જતી અને દુઃખથી પીડાતા લોકોને થોડા ફળ આપતી અને એક સારું કાર્ય કરવાની ખુશી થતી. કોઈ ગંભીર બીમારીમાં સપડાયેલ દર્દીઓને થોડા આશા, સહનાભૂતિ અને હિંમતના શબ્દો કહેતી. તેમના દુઃખમાં થોડી સહભાગી થતી, જેના માટે મારે એક પૈસો પણ ખર્ચ કરવો પડતો નહીં. આ રીતે રોજ કોઈને મદદ કરી હું સમય પસાર કરતી હતી. મેં

અનુભવ્યું કે બીજાને થોડા સુખી કે ખુશ કરવાથી આપણે આપણી જાતને જ સુખી અને આનંદીત કરી શકીએ છીએ. હવે હું હંમેશા ‘નિજનંદ’ માં રહું છું. મને હવે લાગે છે કે શાંતિ અને આનંદ બહુ ઓછી મહેનતે, કશુંય ખાસ ગુમાવ્યા વિના પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.”

ઘનિક મહિલા આ સફાઈ કામવાળી બેનની વાતો સાંભળી રડી પડ્યાં. હવે તેને સમજાયું કે પૈસો આપણી સગવડોમાં થોડો વધારો કરી શકે પરંતુ સુખની ગેરન્ટી ન આપી શકે. સુખનું ઝરણું તો મનની અંદર છે અને તે જ સુખનું સરનામું છે.

(સુખ તો અત્તર જેવું છે. કોઈની ઉપર જો છાંટશો તો થોડા ટીપાં તમારી ઉપર પણ પડશે. મેંદી મુકનારના હાથ આપોઆપ લાલ થઈ જાય છે, કરવા નથી પડતા. આ દુનિયામાં ક્યારેય આપણી જાતની સરખામણી બીજા સાથે ન કરીએ, આમ કરવાથી આપણે આપણી જાતનું જ અપમાન કરીએ છીએ.)

Candle loses nothing if it is used to light another one. Life just gives each person time & space, It is upto us to fill it with joy.

૧૧. મને ટીવી બનાવી દો.

એક દિવસ શહેરની પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષિકાબેને તેમના વર્ગમાં નિબંધ હરિફાઈ રાખેલ. બધા વિદ્યાર્થીઓને તેમણે જાતે કોઈ પણ મનગમતા વિષય ઉપર નિબંધ લખી લાવવા કહ્યું. વિદ્યાર્થીઓને તેમની કાલીઘેલી ભાષામાં નિબંધ લખવા કહેલું.

વિદ્યાર્થીઓએ લખેલા નિબંધો બેન આજે ઘરે વાંચવા લઈ આવ્યાં હતાં. એમાં એક છોકરાનો નિબંધ વાંચતાં વાંચતા તેમની આંખમાં પાણી આવી ગયાં.

આ દરમિયાન તેમના પતિ ઘરે આવે છે અને પત્નીને રડવાનું કારણ પૂછે છે. આથી પત્ની એક નાના છોકરાએ લખેલ નિબંધ વાંચી બતાવે છે. - “હે ભગવાન ! મારી ખાસ વિનંતી છે કે આવતા ભવે બીજું કંઈ નહીં તો મને એક ટીવી સેટ બનાવજે. આથી ઘરમાં મને યોગ્ય સ્થાન અને માન મળી રહે. મારું આખું કુટુંબ - મારા મમ્મી, પપ્પા, ભાઈ-બહેન બધાં મારી આગળ પાછળ ફર્યા કરે. બધાનું ધ્યાન મારા પર કેન્દ્રિત રહે અને હું હીરો બની જવું. જો ટીવી બનાવો તો મને મારા પપ્પાની એકધારી હાજરી મળી શકે. અત્યારે તો તે ઘરે આવે છે ત્યારે અમારાથી દૂર ભાગે છે અને એવું ભાગે છે કે તેમનો થાક અને કંટાળો બધુજ ટીવી થકી ઉતરી જાય છે. ટીવી બનું તો હું પણ તેમને આ ખુશી અને આનંદ બક્ષી શકુ અને પપ્પા મારી સામે જ બેસી રહે ને ?

મારી મમ્મી પણ ઉદાસ હોય છે ત્યારે અમારાથી દૂર ભાગી ટીવી પાસે આવી જાય છે. મારા ભાઈઓ અને મિત્રોનાં ટોળા બધું જ કામ પડતું મૂકીને મારી સાથે બેસી શકે.

હું તમને ખાતરી આપુ છું કે જો મને ફક્ત ટીવી બનાવશો તો જાતજાતની ચેનલોથી બધાંની ખુશી વધારીશ. હે, ઈશ્વર ! મારી માગણી કંઈ મોટી નથી. બસ, મને એક ટીવી બનાવી દો જેથી બધા મારી સામે

બેસી શકે અને હું બધાની વચ્ચે રહી શકું.”

પતિદેવ, આ સાંભળી મોટેથી બોલી ઉઠ્યા - “આ છોકરાનાં મા-બાપ ખરેખર જુલ્મી હશે કે જેમને આ નાના છોકરાની લાગણીઓનો કંઈ જ ખ્યાલ નથી.”

પત્નીએ ઉંચું જોયું અને કહ્યું - “આ નિબંધ આપણા દીકરાએ લખેલ છે.” પતિ ચૂપ થઈ ગયા.

આવતી કાલની જાહેરાતો આવી હોય તો નવાઈ ન પામશો -

ગુમ થયેલ છે

આશરે ૪૦ વર્ષની, પ’૬”, રંગે શ્યામ, એમ.એ. બી.એડ મારી પત્ની ટી.વી. સીરીઅલોમાં ગુમ થઈ ગયેલ છે તેમાંથી બહાર કાઢી લાવનારને યોગ્ય પુરસ્કાર.

જરૂર છે

આશરે ચૌદ વર્ષનો મારો દીકરો નામે અંકીત પટેલ, લેપટોપની ઝપટમાં આવી ગયેલો છે. નેટવર્કિંગ અને ચેટિંગનું એને વ્યસન છોડાવી આપનાર ચિકિત્સકની ખાસ જરૂર છે.

જોઈએ છે

મિનીટે મિનીટે, ચોવીસ કલાક, ત્રણસો પાંસઠ દિવસ, બ્રેકિંગ ન્યુઝથી દેશમાં ભય અને ભ્રષ્ટાચાર વધ્યો છે. આવા બ્રેકિંગ ન્યુઝને કાયમ જામ કરી શકે તેવા ઈલેક્ટ્રોનિક એન્જનીયર જોઈએ છે.

૧૨. માગો તો જરૂરથી મળશે •

વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસ માટે કાર્ય કરનાર એક અમેરિકનની અનુભવ કથા -

બદલાતા અમેરિકન સમાજમાં, ખાસ કરીને નાનાં બાળકો અને વિદ્યાર્થીઓમાં વધતી જતી ગુન્હાખોરી, ડ્રગ્સ અને સેક્સના દુષણો સામે કંઈ નક્કર કામ થવું જોઈએ એવું વિચારી, એક સુંદર ભાવી પેટી માટે ના ધ્યેયને ધ્યાનમાં રાખી અમે એક અભિમાન શરૂ કર્યું. મારી પત્નીનો આ કાર્યમાં ઉત્સાહ અને સાથ સહકાર હતો. થોડા મિત્રોના સહકારથી આ કાર્ય આગળ ધપાવવા એક સ્વૈચ્છિક સેવા સંસ્થા ઊભી કરી, જેમાં બાળકો તથા વિદ્યાર્થીઓનું આત્મસન્માન અને ચારિત્ર્ય ઘડતરનું કામ થાય.

આ સમય દરમિયાન, જાણવા મળ્યું કે વિદ્યાર્થીઓના તાલીમ, ઘડતર, કેળવણી વગેરે બાબતો ઉપર એક મોટી કોન્ફરન્સ શીકાગોમાં ભરાવાની છે. અમને લાગ્યું કે આ અધિવેશન, અમે ચલાવતા અભિયાનમાં ખૂબ ઉપયોગી થઈ શકશે અને તે પ્લેટફોર્મ પરથી અમે અમારો સંદેશો ઘણી જગ્યાએ પહોંચાડી શકીશું. પરંતુ અમે રહેતા હતા ન્યુયોર્કમાં તેથી શીકાગો સુધી જવા માટે, અને ત્રણ ચાર દિવસ રહેવાની વ્યવસ્થા માટે જરૂરી ખર્ચની રકમ કાઢવી અમારા માટે મુશ્કેલ હતી. અમારી પાસે ફૂટી કોડી પણ નહોતી. છતાં કોન્ફરન્સમાં હાજર રહેવું છે એટલે તે માટે જરૂરી વ્યવસ્થા ઊભી કરવા અમે શરૂઆત કરી. સંસ્થાને ઊભી કરવામાં અને આ માટેના જરૂરી સાહિત્ય પ્રકાશનમાં તેમજ અમે વિવિધ શાળાઓની લીધેલી મુલાકાતો અને તેમાં યોજેલા કાર્યક્રમો પાછળ અમારી સઘળી બચત-મૂડી ખર્ચાઈ ગઈ હતી. પરંતુ કોઈપણ હિસાબે આ અભિયાન ચાલુ રાખવું જોઈએ તેવો પત્નીનો અભિપ્રાય હતો. મને શ્રદ્ધા હતી કે આ સદ્કાર્ય માટે કોઈની પાસે હાથ લંબાવીશું તો જરૂરથી મદદ મળી રહેશે.

સૌપ્રથમ કોન્ફરન્સના મુખ્ય વ્યવસ્થાપકને ફોન કર્યો અને અમારી પ્રવૃત્તિઓથી તેમને વાકેફ કર્યા. અમારે કાર્યક્રમમાં હાજરી આપવી છે પરંતુ આર્થિક સ્થિતિ સધ્ધર નહીં હોવાથી અમને જરૂરી ફી પાસ આપવા વિનંતિ કરી.

આયોજકોને અમારું મિશન વિદ્યાર્થીઓના ઉત્કર્ષ માટે હોવાથી એમને જરૂરી ફી પાસ મોકલી આપવામાં કોઈ મુશ્કેલી ન નડી. આ વાત સાંભળી મારી પત્ની ખુશ થઈ ગઈ પરંતુ તે બોલી ઊઠી “આપણે રહીએ છીએ ન્યુયોર્ક અને કોન્ફરન્સ શીકાગોમાં છે. ત્યાં પહોંચીશું કઈ રીતે ? મુસાફરીના પૈસા તો નથી ?”

આથી મેં તરત એક એરલાઈન્સની ઓફીસમાં ફોન કર્યો. સદ્ભાગ્યે કંપનીના ચેરમેનના સેક્રેટરીએ ફોન ઉપાડ્યો. તેમને અમારી પ્રવૃત્તિની માહિતી આપી એટલે બેને તુરંત સીધી ચેરમેનની લાઈન જોડી આપી. ચેરમેનને અમે સઘળી વિગતો જણાવી અને અમારે માટે કોન્ફરન્સમાં પહોંચવું જરૂરી જ છે તે સમજાવ્યું અને તે માટે આયોજકોએ અમને ફી પાસ પણ આપ્યા છે તેમ જણાવ્યું.

એરલાઈન્સના ચેરમેનને અમારી પ્રવૃત્તિઓનો અને અમારી મુશ્કેલીઓનો ખ્યાલ આવી ગયો એટલે કોઈપણ જાતની આનાકાની વગર એરલાઈન્સમાં મફત પ્રવાસ કરવાની મંજૂરી આપી એટલું જ નહીં, ચેરમેને સમાજ માટેની અમારી ઉમદા પ્રવૃત્તિઓનો તેમને મદદ કરવાની જે તક આપી તે બદલ સામેથી અમારો આભાર માન્યો.

કોઈપણ જાતની ઓળખાણ વગર ફક્ત એક ફોન ઉપરની વાતને આધારે ખૂબ જ વ્યસ્ત રહેતા મોટા માણસ અમારામાં વિશ્વાસ મૂકે અને અમને મદદ કરે તે અમારા માટે એક સુખદ અનુભવ બની ગયો. હવે અમારા અડધા ખર્ચની વ્યવસ્થા થઈ ગઈ પરંતુ હજુ ઘણું બાકી હતું.

ત્રણ-ચાર દિવસ શીકાગોમાં ક્યાં રહેવું તે પણ પ્રશ્ન હતો.

અમે તરત હોટલોની ડિરેક્ટરીનાં પાનાં ઉથલાવવા માંડ્યાં. એક બે હોટલમાંથી જવાબ મળ્યા કે ફ્રી રહેવા માટે તમારે મુખ્ય ઓફિસનો સંપર્ક કરવો. એક હોટલના સાનફ્રાન્સીસ્કોના વડા મથકે ફોન કરતાં તેના માલિકને અમારી સઘળી વિગતો જણાવી જે અમે અગાઉ બધાને જણાવેલ તે કહ્યું અને ફક્ત અમારે હવે રહેવાનો બંદોબસ્ત જોઈએ છે તેમ વિનંતિ કરી.

તેમણે જવાબ આપ્યો કે શીકાગોમાં હમણાં જ અમારી નવી મોટેલ શરૂ થઈ છે અને પોતાના ગેસ્ટ તરીકે તેમને ત્યાં રહેવા મળશે. સાથે તેમણે જણાવ્યું કે મોટેલ કોન્ફરન્સના સ્થળથી લગભગ ચાલીસ માઈલ જેટલી દૂર છે અને ત્યાં જવા-આવવાની વ્યવસ્થા તે નહીં કરી શકે. અમે તેમનો આભાર માની જણાવ્યું કે ફ્રી રહેવાની વ્યવસ્થા કરી તે પણ ઘણું અને પૂરતું છે.

આમ રહેવાનો પ્રશ્ન ઉકલી ગયો. હવે અમે લગભગ ચાલીસ માઈલ દૂર જવા આવવાની ગોઠવણ કેવી રીતે કરવી તેની શોધ કરવા માંડી. ટેક્સીઓ ભાડે ફેરવતી એક કંપનીમાં ફોન કરી જોયો. છેવટે એક કંપની પોતાની જૂની ગાડી આપવા તૈયાર થઈ. અમારે માટે તો જૂની ગાડી પણ પુરતી હતી.

આમ એક જ દિવસમાં જરૂરી બધી વ્યવસ્થા થઈ ગઈ. અમે નિશ્ચિત તારીખે કોન્ફરન્સમાં હાજરી આપી અને અમારા બાળકો-વિદ્યાર્થીઓના સર્વાંગી વિકાસના અત્યાર સુધી હાથ ધરેલાં કાર્યક્રમોની વિગતો આપી. અમારા આ પ્રોજેક્ટમાં જે પરિષદમાં હાજર રહેલા સભ્યો સહકાર આપે તો સમગ્ર દેશમાં ફેલાવવાની અપીલ કરી. અમારા આશ્ચર્ય વચ્ચે આ સાંભળીને પચાસ જેટલા સભ્યો ઊભા થઈ ગયા અને અમારી

સંસ્થામાં સ્પેચિયલ સેવા આપવાની તૈયારી બતાવી. આ સુંદર પ્રતિભાવથી અમને બળ મળ્યું અને અમે કેટલાક સેવાભાવી કાર્યકરોને અમારા સંચાલક-સલાહકાર સમિતિમાં લઈ લીધા.

ટૂંકમાં, અમે શરૂ કરેલ એક નાનકડું અભિયાન એક વિશાળ વટવૃક્ષ બની ગયું. સમગ્ર દેશમાં અમે નાના વિદ્યાર્થીઓ માટેના જરૂરી તાલીમ-સુધારણા-ઘડતર ના કાર્યક્રમો કરી શક્યા. અમારા છેલ્લા કેમ્પમાં ઘણા દેશોના પ્રતિનિધિઓ હાજર હતા અને તેમના દેશોમાં આવી પ્રવૃત્તિઓ શરૂ કરવા નિમંત્રણ આપતા હતા.

(સદ્કાર્યો પૈસાના અભાવે અટકતા નથી. જો આપણી દાનત, ભાવના અને પ્રયત્નોમાં ખામી ન હોય તો તમે માગો તે જરૂરથી મળશે અને નહીં માગો તો નહીં મળે.)

•રીક ગેલીનના અંગ્રેજી લેખ ઉપર આધારીત આ લેખ રીડ ગુજરાતી .કોમ-વેબસાઈટ ઉપર તા. ૨૨-૧-૧૧ ના રોજ પ્રસિધ્ધ કરેલ.

૧૩. પ્રેમ અને ગુસ્સો

એક ભાઈ આજે પોતાની મોટી ગાડીને સાફ કરી ડાઘા દૂર કરી તેને રંગ અને પોલીશ કરતા હતા. તેમની ગાડીને એક પણ ગોબો કે ડાઘો પડે તે ગમે નહીં. રોજ ગાડીની ખૂબ કાળજી લે. ગાડી પ્રત્યે તેમને અદ્ભુત લગાવ હતો. તેમને તે જીવની જેમ વ્હાલી લાગતી.

એક બાજુ તે ગાડીના થોડા ડાઘા દૂર કરતા હતા તો બીજી બાજુ તેમનો ત્રણ-ચાર વર્ષનો નાનો દીકરો એક નાની પતરીથી ગાડી ઉપર કંઈ ઊઠરડા પાડતો હોય એવું લાગતું હતું. પિતાનો ગુસ્સો આ જોઈને આસમાને ચઢી ગયો. આ તેનાથી સહન ન થયું. નવી ગાડીને એક પણ લસરકો પડે તે તેનાથી સહન થાય નહીં. ગુસ્સામાં તેમના હાથમાં રહેલી મોટી હથોડી જોરથી દીકરા ઉપર ફેંકી. દીકરાની કુમળી આંગળીઓ ઉપર હથોડી જોરથી પડતાં તેની આંગળીઓ-પંજા ઉપર ખૂબ ઈજા થઈ.

પુષ્કળ લોહી નીકળ્યું. પિતા તેને તુરંત હોસ્પિટલમાં લઈ જાય છે અને જુએ છે તો આંગળીઓ કપાઈ ગઈ છે. ડોક્ટરોના ખૂબ પ્રયત્નો છતાં કપાઈ ગયેલી આંગળીઓ સંધાય તેમ ન હતી.

પિતાને દુઃખ થાય છે. દીકરો વારંવાર પિતાને પૂછે છે, - પપ્પા મને બધું મટી જશે ને ? આ સાંભળીને પિતાને ખૂબ પસ્તાવો થાય છે. તેનાથી દીકરાની આ કાકલુદી સંભળાતી નથી. તે તરત ઘરે દોડી જાય છે. જે ગાડીને અત્યાર સુધી કોઈને અડકવા પણ દેતો ન હતો તે ગાડી આગળ જઈને ગાડીને જોરથી લાતો મારવા લાગ્યો. આ છોકરો ગાડીને જ્યાં ઊઠરડા પાડતો હતો તે જગ્યાએ તેણે જોયું તો છોકરાએ નાના વાંકાચુકા અક્ષરોમાં લખેલ હતું, -“પપ્પા ! તમે મને બહુ ગમો છો” આ વાંચી પિતાની આંખો આંસુથી ભરાઈ ગઈ.

(આપણે જાણ્યે-અજાણ્યે જીવતા જાગતા માણસોને પ્રેમ કરવાનું ભૂલીને નિર્જીવ, ક્ષુલ્લક ચીજોને ગળે લગાડીએ છીએ. નિર્જીવ ચીજો તો વાપરવા માટે છે નહીં કે પ્રેમ કરવા. નવાનકોર સોફા કે ફર્નિચરને પડેલા ડાઘ તો દૂર કરી શકાય અથવા તો નવાં ખરીદી પણ શકાય. પરંતુ કુમળા બાળકના કાળજામાં ઘા ન પડે તે વધારે અગત્યનું છે. આપણને હવે સંબંધ કરતાં પણ સાધન વધારે અગત્યનાં લાગે છે. Things are to be used & people are to be loved. Problem in to-day world is that - people are used & things are loved)

૧૪. ગયેલી તક પાછી આવતી નથી

એકવાર એક ગામમાં મેળો ભરાયો હતો. દૂર દૂરથી પણ નાના દુકાનદારોએ પોતાના સ્ટોલ ઊભા કરી જાત જાતની ચીજો વેચતા હતા. એક નાના સ્ટોલમાં એક અબુધ ગરીબ ગામડિયો પણ કંઈ પૈસા મળશે એમ વિચારી, તેણે ભેગા કરેલા રંગબેરંગી પથ્થરો અને કાચની ચીજો વેચવા માટે લાવ્યો હતો.

મેળામાં ઘણા લોકો આવતા. એક ઝવેરી પણ તે જોવા આવ્યા હતા. તેને આ રંગબેરંગી પથ્થરો અને કાચના ટુકડાઓ જોવામાં રસ પડ્યો. એવામાં તેની દૃષ્ટિ પાસેની બકરીની ડોકમાં લટકાવેલ એક પથ્થર પર પડી. તેને લાગ્યું કે આ કિંમતી રત્ન છે અને તેની કિંમત બે લાખથી વધારે ઉપજે. તેણે પેલા ગામડિયાને કહ્યું. -મારે આ બકરીના ડોકમાં લટકાવેલ ટુકડો જોઈએ છે. ગામડિયાએ કહ્યું કે તેની કિંમત પચીસ રૂપિયા છે.

ઝવેરી તેની સાથે ભાવતાલ કરવા લાગ્યો કે પંદરમાં આપી દે અને કહેતો કે બકરીના કોટે આવી વસ્તુ શોભે નહીં. રકઝકને અંતે ગામડીયાએ ઝવેરીને વીસ રૂપિયા આપવા જણાવ્યું. પણ પેલો ઝવેરી હજુ વધુ કસવા માંગતો હતો. તેને થયું કે થોડીવાર બીજે આંટો મારીને પાછો આવીશ એટલે આ ગામડિયો પંદર રૂપિયામાં આપી દેશે.

આમ વિચારીને તે બીજે આંટો મારીને થોડીવાર પાછો આવ્યો અને પોતે પંદર રૂપિયા આપવા તૈયાર છે તેમ પેલા ગરીબને જણાવ્યું.

પેલા ગામડિયાએ કહ્યું, - સાહેબ ! હમણાં જ એક ભાઈ વીસ રૂપિયા આપીને તે પથ્થર લઈ ગયા.

પેલો ઝવેરી આશ્ચર્યચકિત અને દુઃખી થઈ ગયો. કાપો તો લોહી ન નીકળે તેવી તેની દશા થઈ. તે મોટેથી પેલાને કહેવા લાગ્યો, - ઓ મુર્ખ ! તને ખબર છે તેની કિંમત બે લાખ જેટલી હતી.

ગરીબ ગામડિયાએ સહજ ભાવે જવાબ આપ્યો, - હું તો અભણ અને મુર્ખ હતો પરંતુ તમે બુદ્ધિશાળી હતા તો સસ્તા ભાવમાં કેમ ન લઈ ગયા ?

ઝવેરી ચૂપ થઈ ગયો, તેને લાગ્યું કે તે ગામડિયા કરતાં પણ વધુ મુર્ખ નીકળ્યો છે અને મળેલી તક ગુમાવવાથી પસ્તાવા લાગ્યો.

૧૫. શબ્દોની સમજ

કાશીમાં ગંગાકિનારે એક પંડિત રહેતો હતો. તે આખો દિવસ ઘાટ પર બેસીને પસાર થતાં લોકો આગળ એકજ શબ્દોનું અવિરત રટણ કર્યા કરતો. “આગલીને છોડો - પાછલીને છોડો - વચલીને પકડો.”

કેટલાક લોકોને પંડિતની વાણી અભદ્ર લાગતી અને આ સાંભળીને ખૂબ ગુસ્સે થતા. એકવાર ઘાટ પરથી પસાર થતી કેટલીક યુવતીઓએ પંડિતને મારવા લીધા.

પંડિતે નિર્દોષ ભાવે કહ્યું - મારા કહેવાનો ભાવાર્થ હતો કે

આગળની એટલે બચપણ અવસ્થા,

વચ્ચેની એટલે યુવાની અવસ્થા, અને

પાછળની એટલે ઘડપણ અવસ્થા

વચલીને પકડવાનું કહ્યું તે એટલા માટે કે યુવાન અવસ્થામાં જ ઈશ્વરનું બરાબર ધ્યાન થઈ શકે. માણસનું બાળપણ સ્મૃતિમાં અને ઘડપણ પસ્તાવામાં જતું હોય છે. એટલે તે વખતે ઈશ્વરનું સ્મરણ થતું નથી.

(વાણી અને પાણી સંભાળીને વાપરવા જોઈએ. શબ્દો વૃદ્ધિ પણ કરે અને વિનાશ પણ કરે. શબ્દો જ માટે અને શબ્દો જ તારે. શબ્દો ઉપરનો સંયમ ઉત્તમ તપ અને ઉપાસના છે.)

શબ્દ એસા બોલીએ, મનકા આપા ખોય.

ઔરન કો શીતલ કરે, આપ હી શીતલ હોય.

શબ્દ સ્મહારે બોલિયે, શબ્દ કે હાથ ન પાંવ

એક શબ્દ ઔષધી કરે, એક શબ્દ કરે ઘાવ - કબીર

૧૬. દુવા

એક દિવસ હું વહેલી સવારે રોજના મારા કાર્યક્રમ મુજબ ફરવા જવા નીકળ્યો. રસ્તામાં માણસોની ખાસ અવરજવર ન હતી અને ટ્રાફિક પણ નહોતો. એક કચરો લઈ જતી સુધરાઈની ગાડીના ડ્રાઈવરે મને જોઈને બાજુમાં ગાડી ઊભી રાખી. તે ગરીબ જેવો સામાન્ય માણસ લાગતો હતો. પહેલાં તો મને થયું કે તે રસ્તો ભૂલી ગયો હશે એટલે રસ્તો પૂછવા ગાડી ઊભી રાખી હશે. પરંતુ તેણે ગાડીમાંથી મને નાની છોકરીનો એક ફોટો બતાવ્યો અને કહેવા લાગ્યો - આ મારી પાંચ વર્ષની વ્હાલી પોત્રી ‘મીરા’ છે. તેને અત્યારે બાજુની મોટી હોસ્પિટલમાં આઈ.સી.યુ. માં દાખલ કરેલ છે. છેલ્લા પંદર દિવસથી વેન્ટીલેશન (life support system) ઉપર રાખેલ છે.

મને લાગ્યું કે તે કદાચ હોસ્પિટલના મોટા બીલ ચૂકવવા થોડી રકમની માગણી કરતો હશે એટલે મેં તુરંત પાકીટ કાઢવા માંડ્યું. પરંતુ કંઈ રકમ કાઢવા માંડુ તે પહેલાં તે કહેવા લાગ્યો, -“સાહેબ ! મેં પૈસા માટે ગાડી નથી ઊભી રાખી. ફક્ત મારી વિનંતિ છે કે તમે મારી પોત્રીના સ્વાસ્થ્ય માટે ઈશ્વરની પાસે એક દુવા માગો. હું તમારો ખૂબ આભારી થઈશ.”

મને આ થોડું વિચિત્ર લાગ્યું પણ મેં તે પ્રમાણે બે મિનિટ રસ્તા ઉપર ઘૂંટણીએ બેસી ઈશ્વર પાસે તેની પોત્રી માટે એક દુવા માંગી “હે મહાન ઈશ્વર! તે નાની છોકરીને જેને મેં જોયેલ પણ નથી તેને જલ્દી સાજુ કરી દે.” મારી પ્રાર્થના પછી ડ્રાઈવર ગાડી લઈને ચાલી નીકળ્યો. તેના મુખ ઉપર એક પ્રસન્નતા હતી. મને પણ લાગ્યું કે ખરેખર હું નસીબદાર ગણાઉં કે સવારના પહોરમાં મારાથી એક સદ્કાર્ય થયું.

જિંદગીમાં પહેલી વાર મેં અનુભવ્યું કે કોઈની સેવા કરવી હોય તો પૈસા વગર પણ થઈ શકે છે. એક નાની પ્રાર્થનાથી મારો આખો દિવસ પ્રસન્નતા અને આનંદમાં ગયો.

૧૭. ધ્યાન

એક મુલ્લા રોજ ખુદાની બંદગીમાં બેસતા અને ઘણો સમય ધ્યાનમાં રહેતા. એક સમયે જ્યારે બંદગીમાં બેઠા હતા ત્યારે એક યુવતી દોડતી દોડતી તેમના આગળથી પસાર થઈ ગઈ. યુવતી ઉતાવળમાં હતી. તેનાથી બંદગી કરતા મુલ્લાના પગને સહેજ ઠોકર લાગી ગઈ પરંતુ તે ઊભી ન રહેતાં ભાગી ગઈ.

ત્રણેક કલાક પછી યુવતી પાછી આવી ત્યારે મુલ્લા હજુ બંદગીમાં હતા અને છોકરીને જોઈને તુરત જોરથી બોલવા લાગ્યા, - “શું તને ભાન નથી કે હું ખુદાની બંદગીમાં બેઠેલ છું ? મને બંદગીમાં કેમ ખલેલ પહોંચાડી ? હવે હું ખુદાને શું જવાબ આપીશ ? તને કેટલું પાપ લાગશે ?”

યુવતી કહે, - હું મારા પ્રિયતમ ને મળવા દોડી હતી. મને કોઈ સુઘબુઘ નહોતી અને મને તે પણ યાદ નથી કે મારાથી તમને ઠોકર વાગી ગઈ. યુવતી આગળ કહેવા લાગી કે મારી ઠોકર લાગી ગઈ હોય તો મને માફ કરો. મને તો એમ હતું કે જેમ હું મારા પ્રિયતમમાં તલ્લીન થઈ ગયેલ તેમ તમે ખુદામાં લીન થઈ ગયેલ હશો.

આ સાંભળી મુલ્લા ચૂપ થઈ ગયા અને મનોમન બોલવા લાગ્યા, “હું મુલ્લાનો મુલ્લો રહ્યો પણ તું મોલવી બની ગઈ.”

(માણસ જ્યારે રૂપિયાની નોટો ગણતો હોય છે ત્યારે કોઈ જગ્યાએ ધ્યાન આપતો નથી પણ જ્યારે માળા ફેરવે છે ત્યારે બધે જ ધ્યાન આપે છે. કેવું વિચિત્ર !)

૧૮. બીજી ભૂલ

એકવાર એક ભાઈ નવી સાયકલ લાવ્યા હતા. આજે નવી સાયકલ લઈ ખરીદી કરવા બજારમાં ગયા અને એક મોટા મોલની બહાર સાયકલ મૂકી મોલમાં દાખલ થયા. મોલમાં થોડી ભીડ હતી એટલે બહાર નીકળતાં વાર લાગી. બહાર નીકળ્યા ત્યારે સામે બસ ઊભી હતી એટલે રોજના ક્રમ પ્રમાણે બસમાં બેસી ગયા અને ઝડપથી ઘરે પહોંચી ગયા.

બીજે દિવસે યાદ આવ્યું કે નવી સાયકલ તો ભૂલથી મોલ આગળ જ ભૂલી ગયા છે. સાયકલને તાળું પણ મારેલ નથી. ભાઈ ને હવે નવી સાયકલની ચિંતા થઈ. મોલ બહાર ખૂલ્લી સાયકલ કોઈ ચોરી ગયું હશે તો ? સાયકલ હજુ એક દિવસ પહેલાં જ ખરીદેલી હતી.

આમ, ચિંતા કરતાં તરત જ સાયકલ લેવા મોલ ઉપર પહોંચી ગયા. તેમણે જોયું તો સાયકલ ત્યાંજ પડી હતી.

તેઓ આશ્ચર્યચકિત થઈ ગયા કે નવી સાયકલ આટલા મોટા શહેરમાં રાતદિવસ મોલ આગળ પડી રહી છતાં કોઈ લઈ ગયું નહીં. મોલમાં તો અવિરત લોકોનો પ્રવાહ આવતો હોય છે છતાં સાયકલ સલામત કેવી રીતે રહી ?

નવી સાયકલ મળી ગયાનો ખૂબ આનંદ થયો. સાયકલ લઈને ભાઈ ઘરે જવા નીકળ્યા. રસ્તામાં મંદિર આવતું હતું. સાયકલ મળ્યાની ખુશાલીમાં મંદિરે ભગવાનનો આભાર માનવાની ઈચ્છા થઈ.

તેઓ સાયકલ મૂકી મંદિરમાં ગયા. ઈશ્વરનો નવી સાયકલ મળી ગઈ તે બદલ ખૂબખૂબ આભાર માન્યો.

મંદિરમાં ભીડ હતી. બહાર નીકળી સાયકલ લેવા ગયા તો સાયકલ

ગાયબ ! આજુબાજુ બધે તપાસ કરી તો સાચકલ મળે નહીં. હવે તેમને લાગ્યું કે ખરેખર સાચકલ ચોરાઈ ગઈ છે. આ વખતે પણ તેઓ સાચકલને તાળું મારવાનું ભૂલી ગયા હતા. તેમણે મનોમન ઈશ્વરને બે ચાર ચોપડાવી દીધી કે આ કેવું ? સાચકલ બીજે સલામત અને તારી હાજરીમાં તારી સામે જ અસલામત !

પરંતુ ઉપરથી કોઈ ગેબી અવાજ સંભળાયો - ઈશ્વર એકવારની ભૂલ માફ કરી શકે પરંતુ એકની એક ભૂલ ફરી માફ ન કરી શકે.

(એકની એક ભૂલ વારંવાર કરવી બેદરકારી છે. ઈશ્વર પાસે આપણે માગીએ ભૂલો સુધારવા ભેજુ, અને તે સ્વીકારવા કલેજુ.)

૧૯. સા વિદ્યા યા વિમુક્તે •

શિક્ષણ - કેળવણી વધતાં ઠેરઠેર ખાનગી અને સ્વનિર્ભર શાળા કોલેજોની શરૂઆત થઈ છે. આજકાલ, આ ક્ષેત્રે કેટલાક લોકોને પૈસા બનાવવાની તકો દેખાય છે. તેથી નવી કોલેજો ઊભી કરવાનો ઉત્સાહ આવ્યો છે. આવી જ એક ટેકનિકલ / એન્જીન્યરીંગ શિક્ષણ સંસ્થા પછાત વિસ્તારમાં એક ભાઈએ ઊભી કરવાનું નક્કી કર્યું. ભાઈને કેળવણી - શિક્ષણ કે ટેકનિકલ જ્ઞાન સાથે સ્નાનસૂતકનો પણ સંબંધ નહીં. તેમને લાગ્યું કે શિક્ષણનો પ્રોજેક્ટ પણ એક ઈન્ડસ્ટ્રીયલ પ્રોજેક્ટ છે. એટલે તેમાં પૈસાનું રોકાણ કરવાથી ઘણું વળતર મળશે.

સરકારી ધારા ધોરણ મુજબ સંચાલક ભાઈએ સરકાર પાસેથી જરૂરી પરવાનગી કોલેજ ઊભી કરવા મેળવી લીધી. ખૂબ જહેરાતો અને વિવિધ અભ્યાસક્રમોના રંગીન માહિતીપત્રો, કોલેજ સંકૂલ, હોસ્ટેલના ફોટાઓ સાથે બહાર પાડ્યા. ખૂબ જહેરાત કર્યા પછી અને ઘણા વિદ્યાર્થીઓ વાલીઓના ફોન અને અરજીઓ મળતા હોસ્ટેલ અને કોલેજ બાંધવાની શરૂઆત કરી.

સંચાલક ભાઈ ધંધાદારી માણસ હતા. તે માનતા કે કોલેજમાં શિક્ષણની જરૂર નથી. તેમાં ખામી હોય તો ચાલશે પણ વિદ્યાર્થીઓની રહેવાની સગવડ બરાબર હોવી જોઈએ. વિદ્યાર્થીઓને વધુમાં વધુ પ્રલોભનો આપી ખેંચી લાવવા પછી ભલે કોલેજનું બિલ્ડીંગ બરાબર ન હોય કે ટેકનિકલ વિષયોના શિક્ષકો, લેબોરેટરી, લાયબ્રેરી કે અન્ય જરૂરી સાધનો વગેરે ન હોય તો પણ ચાલી શકે. તેઓ માનતા કે વિદ્યાર્થીઓને પણ ભણવામાં રસ નથી, માત્ર ડિગ્રીમાં રસ છે. એટલે બધું પોલમપોલ ચાલી જશે.

હવે કોલેજના સ્ટાફની નિમણૂંક સરકારી ખાતાના અધિકારીની હાજરીમાં કરવી પડે. આ કાર્યમાં નિષ્ણાત અધ્યાપકોની પસંદગી સમિતિની નિમણૂંક કરવી પડે.

નિશ્ચિત ઈન્ટરવ્યૂની તારીખે અધ્યાપકોની સમિતિએ કોલેજની મુલાકાત લીધી. સંચાલકે સાહેબને એન્જીન્યરીંગના અભ્યાસક્રમોની માહિતી આપી. સાથે સાથે ઉચ્ચ શિક્ષણની તેમની ભાવના, વિદ્યાર્થીઓના લાભ માટે કરેલ કચેરું યોગદાન અને પછાત વિસ્તારના વિદ્યાર્થીઓના લાભ માટે કરેલ મહાપુણ્ય જેવા આ કાર્યની ગાથા સંભળાવી. તેમણે જણાવ્યું કે ફક્ત એકવાર શિક્ષકો માટે મંજૂરી મળી જાય એટલે કોલેજ ધમધમતી જલ્દીથી ચાલુ થઈ જાય. પછાત વિસ્તારમાં હવે કોઈ વિદ્યાર્થીને દૂર મોટા શહેરો સુધી લંબાવું નહીં પડે. વિદ્યાર્થીઓનો સમય અને પૈસા બચ્ચેની બચત થશે.

પહેલાં સાહેબોને હોસ્ટેલ બતાવવામાં આવી અને વિદ્યાર્થીઓની સગવડ માટે ટી.વી., ફોન અને એટેચ્ડ ટોયલેટ બાથરૂમ વગેરે સગવડો બતાવી. અધ્યાપકે જણાવ્યું આ બધું બરાબર છે. અમને કોલેજની લેબોરેટરી, વર્કશોપ વગેરે બતાવો જેમાં વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસ કરવાનો છે.

સંચાલક કહે છે કે સાહેબ કોલેજમાં ટૂંક સમયમાં વર્કશોપ, લેબોરેટરી થઈ જશે. બધું બાંધકામ હેઠળ છે. અત્યારે શિક્ષકો નીમવાનું કાર્ય ચાલુ કરી દઈએ. હકીકતમાં, કોલેજના લેબોરેટરી, વર્કશોપમાં સુવિધાઓ નહીંવત અને ઓછી હતી. કોઈ ઠેકાણાં જ ન હતા. બધું પેપર પર જ હતું. સાહેબોને સંતોષ ન થયો. તેમને લાગ્યું કે જે કરવાનું છે તે તો થયેલું જ નથી. તેમનો આત્મા ડંખતો હતો. તેમણે સરકારી શિક્ષણ ખાતામાં તેમનો અભિપ્રાય મોકલી આપ્યો કે શિક્ષકોની માન્યતા સાથે સાથે કોલેજમાં જોઈતી પૂરી સગવડો પણ અનિવાર્ય છે.

સંચાલકને આ વાતની ખબર હતી પણ એમ હતું કે સરકારી અધિકારીઓ આપણા હાથમાં છે એટલે તેમના પ્રોજેક્ટને કંઈ વાંધો નહીં આવે. પરંતુ હવે અધ્યાપકોનો રિપોર્ટ આડખીલી રૂપ હતો.

આથી, સંચાલકે અધ્યાપકોનો રિપોર્ટ બદલાવવા યુક્તિઓ અજમાવી પરંતુ અધ્યાપકો તેથી ચલિત ન થયા. એટલે તેમની ઉપર જાત જાતના

દબાણો લાવવા માંડ્યા અને મોટા માથાઓના ફોન અને રિપોર્ટ બદલવા માટે સૂચનો આવવા લાગ્યા. પરંતુ અધ્યાપકોને કોઈ અસર થઈ નહીં. તેમને જે યોગ્ય અને કાયદેસર લાગ્યું તેમાં સહેજપણ પીછેહઠ ના કરી.

સંચાલકને તેમના મૂડીરોકાણની ચિંતા હોય તે સ્વભાવિક છે. હવે સાહેબોને ખોટનો અંદાજ આપવા માંડ્યો અને મોટી નુકશાનીમાંથી બચવા મંજૂરી આપવા કહ્યું. સાહેબોએ સંચાલકોને કહ્યું, “તમે દિશા જ ખોટી પકડી છે. એટલે હવે નુકશાન થાય તો ભોગવવું પડે.”

સંચાલકોને ખબર નહીં કે આજે પણ આવા કોઈ સન્નિષ્ઠ અધ્યાપકો હોય છે. જે પૈસા માટે તેમના આત્માને વેચતા નથી. સંચાલકને એમ હતું કે પૈસાથી બધું જ ખરીદી શકાય છે પરંતુ હજુ આ દેશમાં થોડા સ્વચ્છ પ્રતિભા ધરાવતા પ્રામાણિક લોકોનો દુકાળ નથી પડ્યો. કાળાં ડીઝાંગ વાદળો વચ્ચે પણ એક રૂપેરી રેખા હોય છે.

(અંગ્રેજોએ આ દેશમાં કારકૂનો પેદા કરવા આજની શિક્ષણ પદ્ધતી ઊભી કરી હતી. આઝાદી પછી આ પદ્ધતી વધારે ફૂલીફાલી છે. હવે તેમાં મલ્ટિનેશનલ કંપનીઓનું એક નવું છોગુ ઉમેરાયું છે.

નહીં જ્ઞાનેન સદૃશ્યમ પવિત્રમ્ ઈહ વર્ધતે - જ્ઞાનથી વધુ કોઈ અહીં પવિત્ર નથી. જ્યાં પાછલે બારણે, પ્રવેશ લેવા મોટી રકમો ચૂકવવાની હોય ત્યાં કયું જ્ઞાન ? કઈ પવિત્રતા ?

જે વિદ્યા મુક્તિ અપાવે તેજ વિદ્યા શું આજની વિદ્યા કોઈ જાતની મુક્તિ અપાવી શકે તેમ છે ? “સા વિદ્યા યા વિમુક્તે” - આપણી યુનિવર્સિટીનો આ મુદ્રાલેખ હવે બદલવાની જરૂર નથી લાગતી ?)

આ સઘળા ફૂલોને કહી દો યુનીફોર્મમાં આવે,

પતંગીયાંને કહી દો સાથે દફતર લાવે,

એક નહીં મારી ચાલે છે અઢાપન સ્કુલો. - કૃષ્ણ દવે

• સત્ય ઘટના પર આધારીત

૨૦. વો સુખહ કભી તો આયેગી

એક બકરો જંગલમાં ઊંચી ટેકરી ભેખડ ઉપર રહેતો હતો. ભેખડ ખૂબ ઊંચી અને સીધી હતી એટલે કોઈથી તેના પર ચઢી શકાય તેમ ન હતું.

રોજ જંગલનો સિંહ જ્યારે આ ટેકરી પાસેથી પસાર થતો હોય ત્યારે બકરો રોક મારી મોટેથી કહેતો - “શેરખાન ! તારામાં તાકાત હોય તો અહીં ઉપર આવ, સસલું મારે તેમાં શું બહાદુરી ? મારી પાસે આવ તો તને ખબર પડી દઉં.” સિંહ આ સાંભળી સમસમી ઉઠતો અને બકરો નીચે આવે તેની રાહ જોતો. પરંતુ બકરો નીચે આવતો નહીં અને ઉપર ઊભો ઊભો વટ મારતો. શરૂઆતમાં તો સિંહ ત્રાડ પાડતો પણ ટેકરી ઉપર ચઢી શકાય તેમ નહીં હોવાથી ગરીબ અને લાચાર બની થોડી વાર બકરાની રાહ જોઈ શાંતિથી જતો રહેતો.

બકરો રોજ સિંહનું અપમાન કરે અને આ હવે રોજનો ક્રમ થઈ ગયો. સિંહ હવે ત્રાડ પાડવાનું પણ ભૂલી ગયો. ત્રાડ પાડવાની શક્તિ પણ ગુમાવી બેઠો અને ચુપચાપ ગમ ખાઈને જતો રહેતો. બે કોડીનો બકરો આજે બાદશાહ થઈ ઊંચા સિંહાસન પર ચઢી બેઠો હતો. સિંહ બકરાનાં મેણાં સાંભળી થાકી ગયો અને દુઃખી દુઃખી થઈ ગયો. તેને લાગ્યા કરતું કે જો એકવાર બકરો થોડો નીચે ઉતરે તો મારું સિંહત્વ બતાવી દઉં. પણ બકરો હોંશીયાર, લુચ્ચો અને જમાનાનો ખાદેલ હતો અને સિંહની નબળાઈ પારખી ગયો હતો.

(“લોકશાહી કી ઐસી તૈસી” જેના જીવન અને નામ ઉપર ચોકડી કરાય તે જ અહીં ચૂંટાઈને આવે છે. પ્રજા સિંહ જેવી છે પણ લાચાર બની ગઈ છે. જનતા જાગશે ત્યારે બકરાઓના આખા કુળનું નિકંદન નીકળી જશે. પરંતુ જાગશે ક્યારે ? આ ચક્ષુ પ્રશ્ન છે..... વો સુખહ કભી તો આયેગી !)

૨૧. નોકરશાહી

એક મોટા પ્રાણી સંગ્રાહલયની બહાર પાર્કિંગ ઝોનમાં એક મશીન મૂકેલ હતું અને બોર્ડ મારેલ હતું કે અહીંથી પાર્કિંગ ટિકિટ લઈને જવું. આથી બધા તેમાં પૈસા નાંખીને ટિકિટ લઈને સંગ્રાહલયમાં જતા. પચ્ચીસ વર્ષ સુધી આ રીતે લોકો ગાડીઓ પાર્ક કરીને પાર્કિંગ ટિકિટ લેતા હતા.

સાયકલ - સ્કુટરના રૂપિયા - ૫, મોટરગાડીના રૂપિયા - ૧૦, બસના રૂપિયા - ૨૦ આપીને ટિકિટ મળતી હતી.

પચ્ચીસ વર્ષ સુધી અવિરતપણે આમ ચાલ્યા કર્યું. એક વખત ઝૂ મેનેજમેન્ટને ખબર પડી કે પાર્કિંગ ઝોનની ટિકિટ આપતું મશીન બગડી ગયેલ છે અને કોઈ એટેન્ડન્ટ હાજર નથી. તેમણે સીટી કાઉન્સીલને તાત્કાલિક પાર્કિંગ ઝોનના મશીન એટેન્ડન્ટને મોકલી આપવા જણાવ્યું.

સીટી કાઉન્સીલ જણાવે છે કે આ કર્મચારી ને રાખવાની જવાબદારી સંગ્રાહલયની છે. અમારા પગારપત્રક ઉપર હજુ સુધી કોઈ કર્મચારી અમે રાખ્યો જ નથી. ઝૂ ઓથોરીટી જણાવે કે આ જવાબદારી સીટી કાઉન્સીલની છે. આમ, લખાપટ્ટી ચાલુ રહી. પચ્ચીસ વર્ષ પછી હવે ખબર પડી કે આ મશીન કોઈ ભેજબાજે ગોઠવેલ હતું અને તે પચ્ચીસ વર્ષમાં લાખો રૂપિયા લઈ ગયો જેની પ્રાણી સંગ્રાહલયના સત્તાવાળાને કે સીટી કાઉન્સીલને ખબર જ ન હતી.

મશીન બંધ થઈ ગયું ત્યાર પછી જ ખબર પડી કે એક એટેન્ડન્ટ રોજ એકવાર મશીન ખોલીને પૈસા લઈ જતો હતો. હવે તે ગુજરી ગયો હોવાથી પોલ બહાર આવ્યું.

(બધે નોકરશાહી આવી જ છે. અહીં કામ કરવાનો એક જ સિદ્ધાંત - દડો બીજાની પાસે જવો જોઈએ. Ball should be in somebody's court)

૨૨. અનેરી ભૂલ

એક વૃદ્ધ અનુભવી સુથાર હતો. એક વખત પરદેશમાં ચાલતા મિશનરી કામ માટે સ્થાનિક ચર્ચમાંથી અનાથ આશ્રમ માટે ઘણી બધી જીવન જરૂરિયાતોની વસ્તુઓ-સામાન મોકલવાની હતી. વૃદ્ધ સુથાર આ સેવાના કામમાં સ્થૈચ્છિક સેવા આપવા જોડાયો. તેના અનુભવના કારણે તેના ભાગે પેકિંગ ડિપાર્ટમેન્ટ આવ્યું હતું. તેણે ચીજવસ્તુઓ ભરેલ લાકડાની બધી પેટીઓ પેક કરવાની હતી.

એક દિવસ સખત કામ કરીને ઘરે પાછા ફરતાં ખબર પડી કે ચશ્મા નથી મળતા. તેને લાગ્યું કે ચોક્કસ પેટીઓ પેક કરતાં ધ્યાન બહાર ચશ્મા ખીસ્સામાંથી કોઈ પેટીમાં પડી ગયા હોવા જોઈએ.

હવે શું કરવું ? પેટીઓ તો બધી પેક થઈને રવાના થઈ ગઈ હતી અને ચશ્મા કઈ પેટીમાં પડ્યા હોય તે પણ કેવી રીતે ખબર પડે ?

વૃદ્ધ સુથાર પાસે નવા ચશ્મા લેવા માટે તાત્કાલિક ઓટલી રકમ ન હતી. તેણે ઈશ્વરને કહ્યું - હું સેવા માટે રોકાયો હતો અને સેવા કરતાં મને સજા મળી. હવે ચશ્મા વગર હું કામ ધંધો કેવી રીતે કરી શકીશ ? આ બરાબર નથી. તે હતાશ થઈ ગયો.

આ વાતને લગભગ વર્ષ વીતી ગયું હશે ત્યારે પરદેશથી આવેલ મિશનના વડાએ જે લોકોએ મદદ કરી તે બધાનો આભાર વ્યક્ત કરવા સભા બોલાવી. વડાએ સભામાં કહ્યું, “ બધી વસ્તુઓ માટે ખૂબ ખૂબ આભાર. જે લોકોએ સેવાયજ્ઞમાં ફાળો આપેલ છે તેમને ઈશ્વરના આશીર્વાદ મળશે જ. પરંતુ તમે જે ચશ્મા મોકલ્યા તે બહુજ કામમાં આવ્યા. ખરેખર ચશ્મા માટે હું ખૂબ આભારી છું. પરદેશની સરકારે અમારા અનાથ આશ્રમમાં બધું જ નષ્ટ કરી દીધેલ અને તેમાં મારા ચશ્મા પણ નષ્ટ થઈ ગયેલ.

હું ચશ્મા વગર ખૂબ હેરાન થઈ ગયેલ. ગમે તેટલા પૈસા આપતાં પણ આવા ચશ્મા મળે તેમ ન હતા. રોજ ચશ્મા વગર મને માથાનો દુખાવો રહેતો. ચશ્મા વગર હું કામ કરી શકતો નહીં અને હેરાન થઈ ગયેલ.

તે દરમિયાન તમારી પેટીઓ આવી ખોલી ત્યારે એક જોડ ચશ્મા તમે મોકલેલ મળી આવ્યા. જે બે ઘાબળાની વચ્ચે સારી રીતે ગોઠવેલા હતા. જ્યારે મેં ચશ્મા પહેર્યા ત્યારે બરાબર મારી આંખના નંબર પ્રમાણે જ નીકળ્યા. આ ચશ્મા માટે તમારો ખૂબ આભાર.”

આ સાંભળી સ્થાનિક ચર્ચના અધિકારીઓ મુંઝવણ અનુભવવા લાગ્યા. તેમને લાગ્યું કે આપણે તો ચશ્મા મોકલ્યા નથી. તો આ ચશ્મા કોણે મોકલ્યા ? વળી આટલી બધી ચીજવસ્તુઓ મોકલી તે લીસ્ટમાં ચશ્મા હતા કે નહીં તેની પણ કોઈને ખબર નહોતી. તો આ કેવી રીતે બન્યું ?

છેલ્લા ખૂણામાં બેઠેલ વૃદ્ધ સુથારે આ સાંભળ્યું, ત્યારે તેની આંખમાંથી આંસુ નીકળી આવ્યાં. તેને લાગ્યું કે મારા જેવા સામાન્ય સુથાર દ્વારા ઈશ્વરે મારી પાસે અનેરી ભૂલ કરાવીને મદદ કરી દીધેલ અને તે માટે મને નિમિત્ત બનાવેલ.

(નાના સરખા બનાવથી ઘણીવાર આપણે ઈશ્વરનો દોષ કાઢતા હોઈએ છીએ. મનોમન નિરાશ થઈએ છીએ પણ કદાચ તે સારા માટે પણ હોઈ શકે. There are times we want to blame God instead of thanking him.)

૨૩. કોઈને તો ફેર પડશે ને ?

એકવાર હું દરિયા કિનારે ફરવા નીકળ્યો હતો. દૂર દૂરથી સાગરની ભરતી લહેરો કિનારા સુધી ઘસી આવતી અને પાછી દરિયામાં વિલીન થઈ જતી. વિશાળ દરિયા કિનારા ઉપર દૂરથી મેં એક ભાઈને જોયા. તેઓ લહેરોમાં તણાઈ આવેલ કંઈક ચીજોને હાથમાં પકડી દરિયામાં પાછી ફેંકતા હતા. હું નજીક આવ્યો ત્યારે જોયું કે ઘણી માછલીઓ કીનારા પર તરફડીને મરી જતી હતી. આ ભાઈ લહેરો સાથે ઘસડાઈ ને આવેલી ઘણી નાની-મોટી માછલીઓને એક એક કરીને હાથમાં પકડીને દરિયામાં પાછી ફેંકતા હતા.

મને આ જોઈ ખૂબ જ આશ્ચર્ય અને હસવું આવ્યું. આ ભાઈ આવી વ્યર્થ મહેનત શા માટે કરતા હશે ? હજારો નાની શુદ્ધ માછલીઓ જીવે કે મરે તેનાથી શું ફેર પડવાનો છે ? આ રીતે એક એક કરીને માછલી ફેંકવાનું કોઈ પ્રયોજન ખરું ? મને તેમની દયા આવી. મારાથી કહ્યા વગર ન રહેવાયું, - ભલા માણસ, તારી શક્તિ શા માટે ખોટી વેડફી દે છે ? હજારો આવી નાની માછલીઓ અહીં આવે છે તેમાંથી કેટલી બચાવી શકશો ? શું ફેર પડવાનો છે ?

તે ભાઈએ મારી સામે જોયા વગર કે મારા કહેવા તરફ સહેજ પણ ધ્યાન આપ્યા વગર પોતાનું કામ ચાલુ રાખ્યું. નીચે નમીને એક નાની માછલી ઉઠાવી અને સમુદ્રમાં દૂર સુધી ઘા કર્યો અને કહેવા લાગ્યા, - બીજા કોઈને ફેર પડે કે ન પડે આ એક માછલીને તો જરૂર ફેર પડશે. આમ કહીને ફરી તેમનું કામ ચાલુ રાખ્યું.

(દરેક મહાન કાર્યની શરૂઆતમાં ટીકાઓ અને નકારાત્મક વાતો સંભળાય છે. પરંતુ ધીરપુરૂષો તેમના ધ્યેય કાર્યથી ચલિત નથી થતા. ફક્ત એક દાંડીફૂરે આખા દેશની દિશા બદલી નાખેલ !)

મેં અકેલા ચલાયા જાનિએ મંઝીલ, મગર લોગ સાથ આતે રહે,
ઔર કારવાં બનતા ચલા. - એક અજ્ઞાત શાયર.

૨૪. લીપસ્ટિકના લપેટા

સાઈઠ વર્ષની આસપાસની એક વૃદ્ધાને હૃદય રોગનો હુમલો થયો અને તાત્કાલિક તેને હોસ્પિટલમાં દાખલ કરવામાં આવી.

ઓપરેશન થીયેટરમાં લઈ જતાં તે ખૂબ ગભરાઈ ગઈ. મનોમન ઈશ્વરને પ્રાર્થના કરતાં પૂછ્યું, - હે મહાન ઈશ્વર ! શું મારો સમય પુરો થઈ ગયો છે ? મારે તો હજું ઘણાં કામ કરવાના બાકી છે. ઈશ્વરે સ્મિત કરતાં જવાબ આપ્યો, - ના હજુ પણ તારે બીજા ત્રીસ વર્ષ અને થોડા મહીના જીવવાનું છે.

આ સાંભળી તે આનંદમાં આવી ગઈ. ડોક્ટરોએ જરૂરી બાયપાસ સર્જરી કરી હૃદયનું ખૂબ સરસ ઓપરેશન કર્યું. તેને લાગ્યું કે ખરેખર ઈશ્વરે માફ આપ્યું વધારી દીધેલ છે.

હોસ્પિટલમાં તેને આરામ જ કરવાનો હતો. પરંતુ હવે બહુ લાંબુ જીવવાનું હોવાથી તેને યુવાન થવાના ખૂબ કોડ જાગવા માંડ્યા. થોડા દિવસ પછી હોસ્પિટલમાં તેણે જરૂરી પ્લાસ્ટિક સર્જરી કરાવી. ચહેરા પરની કરચલીઓ દૂર કરી આખા ચહેરાને નવો બનાવી દીધો. પછી બ્યુટી પાર્લરમાંથી એક આખી ટીમ બોલાવી તદ્દન નવા રૂપ રંગથી ચહેરો ચમકાવી દીધો. હોઠો ઉપર લીપસ્ટિક ના લપેટા કરાવી દીધા. સફેદ વાળ દૂર કરી કાળા વાળ વાળી વીગ પહેરી લીધી. દાંતની નવેસરથી ટ્રીટમેન્ટ કરાવી. આમ તેના આખા રૂપરંગ બદલાઈ ગયા. તે આયનામાં વારંવાર જોતી અને તેના ચહેરો જોઈ મલકાઈ ઉઠતી. તેને લાગ્યું, - જો હું હવે હોસ્પિટલમાંથી બહાર નીકળીશ તો કોઈ મને ઓળખી પણ નહીં શકે. અરે ! ખુદ મારા પોત્રો પણ મને રસ્તામાં જોશે તો ચોક્કસ મારી પાછળ સીસોટીઓ મારશે.

એક મહિનો હોસ્પિટલમાં આરામ અને આખા શરીરને રંગરોગાન

કરી રજા લઈ ઘરે જવા નીકળી. ઉત્સાહ અને આનંદના અતિરેકમાં હોસ્પિટલની બહાર રસ્તો ઓળંગતાં ધ્યાન ન રહેતા જ એક સ્પીડમાં જતી ગાડી સાથે અથડાઈ ગઈ અને ત્યાં જ મૃત્યુ પામી અને ઈશ્વરના દરબારમાં પહોંચી ગઈ.

તે હવે ઈશ્વરને જોરથી કહેવા લાગી, - આ કેવું ? તમે મને હજુ હું ત્રીસ વર્ષ વધુ જીવવાની છું એમ વચન આપેલ. આ મારા મોં સામુ જુવો તો પણ ખબર પડે કે મેં લાંબુ જીવવા માટે કેટલી બધી તૈયારી કરી હતી. તમારા રાજમાં આટલું બધું અંધેર છે ? કોણ તમારા ઉપર વિશ્વાસ કરશે ?

ઈશ્વરે જવાબ આપ્યો, - મેં ખરેખર તારુ આયુષ્ય ત્રીસ વર્ષ વધારેલ પરંતુ તે એટલા બધા રંગના લપેટા ચહેરા ઉપર અને શરીરે મારેલા કે તને ઓળખવામાં મારા ચમદૂતોની ભૂલ થઈ ગઈ. તું જેવી હતી તે જ રહી હોત તો આવી મોટી ભૂલ ચમદૂતોથી ન થાત અને તું લાંબુ જીવી શકત.

(આપણે પણ બનાવટી વાઘા પહેરીએ છીએ. બનાવટી સ્મિત કરીએ છીએ. કુદરતને પણ બનાવવા ફરીએ છીએ. એવું નથી લાગતું કે આપણે અદાવત, નપાવટ અને બનાવટ તરફ ઝડપથી જઈ રહ્યા છીએ ?)

૨૫. જ્યાં છો ત્યાં બરાબર છો

એક વખત કેટલાક વક્તૃષ્ટિવાળા લોકોએ મંદિરની બહાર પડેલા પગરખાંને કહ્યું કે આ કેવો અન્યાય ? તમે લોકોના માનવ પગની આટલી બધી સંભાળ રાખો છો અને સેવા કરો છો છતાં તમને આ લોકો મંદિરની અંદર પણ જવા દેતા નથી. શું તમે ઈશ્વરના દર્શન માટે લાયક નથી? શું તમે અસ્પૃશ્ય છો ?

બધા પગરખાં ને લાગ્યું કે આ લોકો સાચુ કહે છે અને ખરેખર આપણને સરાસર અન્યાય થાય છે. આપણે આટલી બધી સેવા કરતાં ઘસાઈ જઈએ છીએ છતાં સમાજે આપણને શું સ્થાન આપ્યું ? શું આપણે કોઈ કૂતરા છીએ કે હડધૂત કરી હાંકી કાઢે ? શું આપણને પણ ભગવાનના દર્શનનો અધિકાર નથી ?

બધાં પગરખાંએ એક સાથે બળવો કરવાનું નક્કી કર્યું અને કહેવા લાગ્યા કે કાં તો આ મંદિર નહીં કાં તો આ પૂજારી નહી. અમારું ગૌરવવંત સ્થાન મંદિરની અંદર જ હોવું જોઈએ. દુકાનમાં પણ આજકાલ અમને એરકન્ડીશન શો રૂમોમાં આદરથી રાખે છે તો મંદિરમાં અમને કેમ ના રાખી શકાય ? જો નગારુ - જે પણ ચામડાનું અને અમારા કરતાં પણ હલકી કક્ષાનું મંદિરમાં રહી શકવું હોય તો અમે કેમ નહીં? આવી માગણી તેમણે મંદિરની મેનેજમેન્ટને કરી.

મંદિરના વ્યવસ્થાપકો આ સાંભળી હતપ્રભા થઈ ગયા. શું કરવું તેની કોઈને સમજ ના પડી. એટલામાં મંદિરમાં રોજ આવતા વૃદ્ધ માણસને તેઓએ શું કરવું તેની સલાહ માગી.

શાણા માણસે કહ્યું, - ભલે પગરખાં નગારાની સાથે રહી શકે છે. વાંધો નથી. પછી તેમણે સેવકોને આરતી શરૂ કરવાનું કહ્યું અને

આરતી સાથે ઘંટારવ શરૂ થતાં વૃદ્ધ માણસે નગારાને - ટોલને બે હાથમાંની લાકડીઓથી ખૂબ ઝડપથી બરાબર પીટવાનું શરૂ કર્યું. તેમણે નગારાને એટલું બધું પીટવા માંડ્યું કે આ જોઈ પગરખાં ધ્રુજી ગયા. તેમને હવે લાગ્યું કે આપણા ભાગે પણ આવો માર આવે તો સહન નહીં થાય. તેઓએ મંદિરની બહાર જવા વિનંતિ કરી એટલે વૃદ્ધ માણસે કહ્યું, - તમે જ્યાં છો ત્યાં જ યોગ્ય છો. અને બરાબર છો. ત્યાં જ તમારી શોભા છે. એમાં કોઈ અપમાનનો, વેરવૃત્તિ કે તિરસ્કારનો આશય નથી.

(સતત સરખામણી અને ફરીયાદો કરવાની આપણને ટેવ પડી ગઈ છે અને પછી દુઃખી થઈએ છીએ.)

૨૬. પરિવર્તન

સંત પીટરના એક અનુયાયીને એક દિવસ સ્વપ્ન આવ્યું. સ્વપ્નમાં સંત પીટરના દેવદૂતો તેને પૃથ્વી ઉપરથી ઉપાડીને સ્વર્ગ લોક તરફ લઈ જવા લાગ્યા. તેને લાગતું કે સંત પીટર જરૂર તેને આવકારશે. મેં તેમની દિલથી કરેલી સેવાઓને યાદ કરશે અને સ્વર્ગના ‘ગોલ્ડન ગેટ’ ઉપર મને મળશે.

પરંતુ તેમને આશ્ચર્ય થયું કે આ દેવદૂતો તો સ્વર્ગલોકને બદલે કોઈ ભયંકર બીહામણી જગ્યાએ લઈ જાય છે. અહીં તો સ્વર્ગનો ગોલ્ડન ગેટ નજરમાં નથી આવતો. મારી પાત્રતા જોતાં સ્વર્ગના ગોલ્ડન ગેટમાંથી માફ સ્વાગત થવું જોઈએ. આથી તેમણે ચમદૂતો ને પૂછ્યું, - તમારી કંઈ ભૂલ તો નથી થતી ને ?

દેવદૂતોએ કહ્યું, - ના, અમે તો અમારી આજ્ઞાનું બરાબર પાલન કરતા હોઈએ છીએ તેમાં સહેજ પણ ભૂલ હોઈ શકે નહીં.

તેણે ફરીથી દેવદૂતોને કહ્યું, - મેં આખી જીંદગી ઈશ્વરની અને અનેક લોકોની સેવા કરી છે અને ઘણાં ને ધર્મના રસ્તે દોર્યા છે. મારા જેટલી ઈશ્વરની સેવા કોઈએ કરી નહીં હોય. ખરેખર હું તો સ્વર્ગનો અધિકારી ગણાવું.

દેવદૂતો એ કહ્યું, - અમને તો કહેવામાં આવ્યું છે કે તમે સેવા કરી પરંતુ તે તો પ્રસિદ્ધિ અને અહમ્મને સંતોષવા માટે કરી હતી. ખરા દિલથી ન હોતી કરી. તમે સમાજથી તરછોડાયેલા લોકોને મદદ પણ કરતા ન હોતા. ઉલ્લું, તમે ગામમાં રહેતી એક વેશ્યાને ધીક્કારતા અને ઈશ્વરનું સ્મરણ કરવાનું મુકી કાયમ બધા અનુયાયીઓ આગળ તેના ચારિત્ર્યની ટીકા કરતા.

આ દરમ્યાન દેવદૂતો તેમને જે સ્થાન ઉપર લઈ આવ્યા તે જોતાં તેમના મુખથી એક ભયંકર ચીસ નીકળી ગઈ. પલંગ ઉપરથી તે બેઠા થઈ ગયા. અને અનુભવ્યું કે આ તો એક ભયંકર દુઃસ્વપ્ન હતું.

તેઓ હવે જાગી ગયા. તેમને સ્વપ્નમાં દેવદૂતોએ કહેલ વાત યાદ કરી. તેમને લાગ્યું કે દેવદૂતોની વાત સાચી હતી. મારા અત્યાર સુધીના બધા પ્રયત્નો કીર્તિ માટે અને માર્ગ ભૂલેલા ઘણાંને મેં ધીક્કારેલ છે. જે ભગવાનના સેવક તરીકે ન થઈ શકે.

સ્વપ્નાએ તેમને સાવચેત અને પ્રબુદ્ધ કરી દીધા. તેમણે નક્કી કર્યું કે હવે શેષ જીવંતી હું સેવા તદ્દન નિર્માનીપણે અને અહમ્ને ઓગાળીને કરીશ. તદ્દન નમ્ર બનીશ. અને કોઈને ધીક્કારીશ નહીં. દરીદ્રનારાયણની સેવાનું કાર્ય કરીશ. આમ તેમની જીવંતીમાં એક અમુલ્ય પરિવર્તન આવી ગયું હવે તે ખરેખર એક સાચા સંત બની ગયા.

(ઈશ્વર જ્યારે રસ્તો બતાવવા અને દોરવા માગે છે ત્યારે ગમે તે રીતે સ્વપ્નમાં પણ રસ્તો સુઝાડે છે. ભાવનાઓ શુદ્ધ હોય તો જીવનની દિશા બદલાઈ જાય છે.)

૨૭. પહેલા આપણે બદલીએ

પહેલાં હું યુવાનીના જોશમાં હતો. હું કલ્પનાઓમાં વિહરતો હતો. મારામાં કંઈક કરી બતાવવાની અદમ્ય ઈચ્છા હતી. જગતનાં બધા અનિષ્ટો મારે એક ઘડાકે એકલા હાથે દૂર કરવા હતા. મારે આખી દુનિયા બદલી નાખવી હતી.

થોડા વર્ષો પછી મને લાગ્યું કે સમગ્ર દુનિયા બદલવી અઘરી છે તેથી ફક્ત આપણાં દેશની કાચાપલટ કરવામાં લાગી જવું. આ માટે પણ મેં પ્રયત્નો કર્યા. પરંતુ તેમાં પણ નિષ્ફળતા મળી.

હવે મને લાગ્યું કે આખા દેશને બદલવો સહેલો નથી. અહીં અસંખ્ય જાતિઓને અને ભાષાઓ વચ્ચે મારી પીપુડી કોઈ સાંભળશે નહી. તેથી મેં મારા સમગ્ર ગામને સુધારવાની જીદ પકડી. હું આ જીદ પકડીને બેસી ગયો. પરંતુ તેમાં પણ કચાશ રહી ગઈ તેથી મેં નક્કી કર્યું કે મારે ફક્ત મારા કુટુંબને જ બદલવું જોઈએ.

તુલસીદાસ કહે છે સંસારમાં જાતજાતનાં લોકો હોય છે પરંતુ અહીં તો એકજ ઘરમાં ભાતભાતના લોકો હતા. આમ હું મારા પોતાના કુટુંબના સભ્યોને પણ બદલી ન શક્યો. મારા બધા અરમાનો ઊડી ગયા.

હવે હું વૃદ્ધ થયો અને મરણપથારીએ પડ્યો છું, ત્યારે મહાજ્ઞાન થયું કે મેં ખોટી દિશા પકડેલ. મેં ફક્ત મારી જાતને બદલી હોત, સુધારી હોત તો આખી દુનિયા કદાચ બદલાઈ ગઈ હોત.

(હમ સુધરેંગે તો દુનિયા સુધરેંગી - Everyone thinks of changing world but no one thinks of changing himself.)

પહેલેથી અબસે બહુત દિલમેં હસરતે

અબ આરઝૂં ચહ હૈં કી કોઈ આરઝૂં ન હો. - એક અજ્ઞાત શાયર

૨૮. નામ વગરનું સ્ટેશન

એક વખત એક ભાઈ ટ્રેનમાં મુસાફરી કરતા હતા. રાત્રીની ટ્રેનમાં ઉપરની બેઠકમાં આરામથી ઉંઘી ગયા હતા.

દરમિયાન ટિકિટ ચેકર ટિકિટ ચેક કરવા આવ્યા. બધાની ટિકિટ ચેક કર્યા પછી સુતેલા ભાઈને હળવેથી જગાડ્યા અને ટિકિટ બતાવવા જણાવ્યું.

ભાઈ ઉંઘમાં ખલેલ પહોંચતાં થોડા નારાજ થયા. પછી ખીસ્સુ પાકીટ વગેરે ફંફોસવા લાગ્યા પણ ટિકિટ ના મળી. તે હાંફળા-ફાંફળા થઈ ગયા અને બેગ ખોલવા લાગ્યા. ટિકિટ ચેકરને પણ હજુ આગળ બીજા મુસાફરોની ટિકિટો ચેક કરવાની હતી એટલે તેણે ધીરેથી કહ્યું, - ભાઈ સાહેબ ! વાંધો નહીં. તમે સજ્જન જેવા લાગો છો એટલે વગર ટિકિટ તો મુસાફરી ના કરો. તમને દંડ કરવો પણ ઉચિત નથી. ટિકિટ મળતી નથી તો રહેવા દો પછીથી શાંતિથી મળે ત્યારે બતાવજો.

સજ્જન બોલ્યા, - અરે સાહેબ ! તમારે જે દંડ કરવો હોય તે કરો. અહીં દંડને કોણ પૂછે છે ? હું તો ટિકિટ એટલા માટે ખોળુ છું કે મને સ્ટેશનનું નામ, ક્યાં જવાનું અને ક્યાં ઉતરવાનું છે તે ખબર પડે. ટિકિટ નહીં મળે તો મોટી ઉપાધી થશે અને બહુ હેરાન થઈશ. ટિકિટ ચેકર આ સાંભળી ચૂપ થઈ ગયો અને તુરંત ચાલતી પકડવા માંડી.

(આપણે કોઈ નામ વગરના સ્ટેશનને શોધવા વ્યર્થ ફાંફા મારી રહ્યા છીએ. ક્યાંથી આવ્યા છીએ અને ક્યાં જઈ રહ્યા છે. તેની કશી જ ખબર નથી. કોઈ દિશા નથી કે કોઈ સ્પષ્ટ મંજુલ નથી. આપણું જીવન મધદરિયામાં હાલકડોલક જતી સડવગરની નૌકા જેવું છે. જે ગમે ત્યાં અથડાઈ કુટાર્ધને નાશ પામે છે.)

૨૯. કયો ભાગ અગત્યનો ?

એક દિવસ મારી મમ્મીએ વાત વાતમાં મને પૂછ્યું - શરીરનો કયો ભાગ અગત્યનો ગણાય ?

મેં તુરંત જવાબ આપ્યો - પગ...હાથ...આંખો

મા એ કંઈ જવાબ ન આપ્યો.

આ વાત હું ભુલી ગયો. ઘણા સમય પછી એક દિવસ મારા દાદા ગુજરી ગયા. ઘરમાં બધે રોકકળ ચાલતી હતી. બધા એકબીજાને સાંત્વના આપતા હતા.ત્યારે મારી મમ્મીએ મને સમજણ આપતાં કહ્યું, - દીકરા, આવા સમયે માણસનો ખભો સૌથી અગત્યનો ગણાય.

મેં કહ્યું, - શું માથું તેના ઉપર રહે છે એટલે ?

મમ્મીની આંખમાં આંસુ હતા. તેણે કહ્યું - ખભો અગત્યનો એટલા માટે છે કે આપણા મિત્ર કે સ્વજન આપણે કાળ કે દુઃખમાં રડતી વખતે આપણા ખભા ઉપર માથું મુકી શકે છે. તેને આપણે થોડા છાનાં રાખી શકીએ કે સાંત્વના આપી શકીએ. તેને પણ લાગે કે મારા દુઃખમાં મને ટેકો આપનાર કે સહારો આપનાર કોઈ છે.

(જેને પિતાનો ખભો નથી મળ્યો અને માતાનો ખોળો નથી મળ્યો તેને કેટલું દુઃખ લાગે છે તે નાની ઉંમરમાં માતા પિતા ગુમાવનાર ને જ ખબર હોય.)

કાવ્યમંજૂષા

૧. ખોજ

સુકાપેલા ફૂલોમાંથી
ફોરમ શોધુ છું
તૂટેલા તારમાંથી
રણકાર શોધુ છું
ભાગેલા હૃદયમાંથી
હેત શોધુ છું
ફાટેલા ધર્મગ્રંથોમાંથી
સંસારનો સાર શોધુ છું
વિખૂટા પડેલા પરમાત્માથી
આત્માનું મિલન શોધુ છું
જન્મોજન્મથી ચાલતી આ ખોજ
ખબર નથી ક્યારે ક્યાં પૂરી થશે ?

૨. ગમતા રહીશું

મારા બેસણામાં આવવાની તકલીફ લેશો નહીં,
નથી તમારી કોઈ હાજરી પૂરવાનું કે
નથી ગેરહાજરી કોઈને સાલવાની.
નથી ફોરમ ફૂલોની મારે ફેલાવવી,
નથી ધૂપસળીઓના ધૂમાડા કરવા,
નથી ફોટાની ફેમમાં લટકાઈ જવું,
નથી તમારી ભીંજાયેલી આંખો જોવી.
આપણે તો ભાઈ ! રમતારામ !
આજે અહીં તો કાલે બીજે.
ભમતાં ભમતાં ભેટો થઈ જશે તો,
વિસરાયેલી સ્મૃતિઓનું સ્મરણ કરીને
થોડી મોજ મસ્તી કરી લઈશું,
ધરામાં નહી તો ગગનમાં.
સદા સદૈવ, સો સો દિવાલો કૂદીને,
મળતા રહીશું અને ગમતા રહીશું.

૩. સખીનો પત્ર

સખી !

હવે લીલા લહેર છે !

ડોલરિયા દેશમાં આવી ગયા
સપનાના મહેલોમાં સરી ગયા
પરીઓની પંગતમાં બેસી ગયા.

સાસરિયાં છૂટી ગયાં
પીયરિયાં ભુલી ગયાં
સંબધો તૂટી ગયા
સંતાનો સુધરી ગયા

હવે લીલા લહેર છે !

મોટેલોમાં મહાલતા થઈ ગયા
કેસીનોમાં ઉભા રહી ગયા
શેઠમાંથી ચાકર બની ગયા
શોર્ટમાં ફરતા થઈ ગયા
પીઝાથી પેટ ભરતા થઈ ગયા

સખી મારા સમ ! નો પ્રોબ્લેમ
ડોલરિયા દેશમાં લીલા લહેર છે !

૪. બે ફુગ્ગાવાળા

એક મોટી હાર્ટ હોસ્પિટલના
આઈસીયુમાં હમણાં જ મને
બલુનીંગ (એન્જ્યોપ્લાસ્ટી) કરીને લાવેલ.

હોસ્પિટલમાં આવતાં રસ્તામાં
એક ફુગ્ગાવાળો
રંગબેરંગી ફુગ્ગા ફુલાવીને
ભૂલકાંને આપતો હતો અને
ભૂલકાં આનંદ વિભોર થઈ જતાં હતાં.

સૂતાં સૂતાં હું વિચારોના ચક્રોળે ચઢી ગયો.
રસ્તાનો ફુગ્ગો એક રૂપિયાનો
અહીં આઈસીયુનો એક લાખનો
એક ખર્ચાને આનંદ, લાખ ખર્ચાને ઉપાધિ
એસીની ઠંડકમાં પણ
ગરમી અનુભવવા લાગ્યો.

અર્ધજાગ્રત અવસ્થામાં હું ચીસ પાડી ઊઠ્યો.
મારી પત્ની ગભરાઈ ગઈ.
મેં મારી મુંઝવણ કહી.
તે બોલી :

તમે સાવ ડફોળ છો
એટલી ખબર નથી, કે
પેલો ફુગ્ગાવાળો અભણ હતો
આ ફુગ્ગાવાળો ડિગ્રીધરી છે.

હું ચૂપ થઈ ગયો.
એક અનાડી બીજો એક્સપર્ટ.
હું ફરી નિંદ્રામાં સરી ગયો.

૭. મને જોવા દો

મને જોવા દો
ધબકતા મહાનગરના ધબકારહીન આવાસો.

મોટા મોટા સોફા ને મોટા મોટા ટીવી,
મોંઘી મોંઘી કારપેટ ને મોંઘી મોંઘી લાઈટ,
મોટા મોટા પલંગને મોટા મોટા પડદા !

મોંઘી મોંઘી કોંકરીઝ ને મોંઘી મોંઘી કોસ્મેટીક
પરંતુ ભીતરના ઓરડા સાવ ખાલીખમ
ન કોઈ હલચલ ન કોઈ હસાહસ

ફટાફટ ખૂલતી અને ફટાફટ બંધ થતી
લીફ્ટની લાલ લીલી લાઈટો જેવા સંબધો

કોઈ તો મને કહો,
અહીં માણસો રહે છે કે હરતી ફરતી લાશો ?
આ કોંકીટની કબરો છે કે
ખૂબ જતન કરીને શણગારેલાં સ્મશાનગૃહો ?

૮. ફેર શું પડ્યો ?

આદમ અને ઈવના જન્મથી આજ સુધી
પાષાણયુગથી પરમાણુ યુગ સુધી
માનવ સ્વભાવ બદલાયો ?

રામ અને રાવણથી શરૂ થયેલ લડાઈઓ
ઓબામા અને ઓસામા સુધી આજે પણ ચાલુ છે
આતાતાઈઓ પહેલાં પણ હતા આજે પણ છે.

કંસને માર્યો, કર્ણને માર્યો.
કૌરવોને હણ્યા.
કૃષ્ણના પુત્રો જ કૃપાત્ર !
ફેર શું પડ્યો ?

ધુતરાષ્ટ્રો અને શકુનીઓની આ જમાતો
જયચંદો અને અમીચંદોની આ ઓલાદો
પહેલાં પણ હતી અને આજે પણ છે
ફેર શું પડ્યો?

ક્રાંતિની કઈ ચીનગારીઓ
ફ્રેંચ ક્રાંતિ, રશીયન ક્રાંતિ
સત્યાગ્રહની કંઈક કૂચો અને
આઝાદીના અગણિત બલીદાનો
નવજાગૃતિ અને નવનિર્માણનો કંઈ દોટો
આમ આદમીને ફેર શું પડ્યો?

ગોરો જાય અને કાળો આવે
પીંઢારા લૂંટે,
પોલીસ લૂંટે કે
પ્રજાના પ્રતિનિધિઓ લૂંટે
છેવાડાના માણસને
ફેર શું પડ્યો ?

પથ્થરોથી લડો કે પરમાણુથી
જમીન પરથી લડો કે આકાશથી
આદિમાનવથી આધુનિક સંસ્કૃતિ સુધી
લૂંટ અને લડાઈ માણસના સ્વભાવમાં છે.

Ricasil

Industries

703/1, GIDC, Vithal Udyognagar,
Dist. Anand
Fax : (02692) 235036
Phone : (02692) 235798 (R) 222842
E-mail : ricasilarp@yahoo.co.in
E-mail : ricasilarp@gmail.com

D. G. S. COMPANY

(Dairy Engineers)

Plot No. 13, GIDC, Vithal Udyognagar - 388 121
Ph. : (02692) 236675 / 237776 (Fax)
Email : dgscompanies@rediffmail.com